National Library 55253
Gen. Acquisitions Section
OTTAWA, Ont. K1A ON4
L.

PSB / DSP
Received / Reçu
JAN 2 1987

VABA EESTLANE

Second class mail registration number — 1089.

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

ILMUB IGAL TEISIPÄEVAL JA NELJAPÄEVAL

Nr. 93 (3292) XXXV aastakäik — Neljapäeval, 11. detsembril 1986 — Thursday, December 11, 1986 — Üksiknumbri hind 70 senti

Osavõtjaid Haapsalu koolide õpilaste koosviibimisest. Esimene rida vasakult: Aino Mägiso, Roman Marley, Ellen Oja, Asta Kaups, Ines Poltov, Aleksander Ernesaks, Maimu Ernesaks, 2. rida: Ervin Aleve, Hannes Oja, Harald Neidre, Leida Marley, Leida Neidre, Armilda Aleve, Eike Kumari, Klaudia Kumari, Aino Kassfeldt, Ervin Milvek, Sally Ingerma, Olav Poltov, Karl Liivamägi, Evi Milvek, Pauline Raudsepp, Alfred Soosalu, Agnes Soosalu, Valve Liivamägi. Foto: H. Oja

Haapsalu koolide vilistlaste koosviibimine

Laupäeval, 6. detsembril tähistas veerandsada endist Haapsalu koolide õpilast Läänemaa Ühisgümnaasiumi 68. aastapäeva kooli vilistlase Roman Marley kodus.

Koosviibimise avas endiste õpilaste aktiivne organiseerija R. Marley, viies mõtted kahele surma läbi lahkunud koolivennale, E. Lepale ja V. Metskile. Järgnes ülevaade saavutatud kontaktidest mitmel mandril.

Osavõtjate nimel tänas Ervin Aleve lahket võõrustajat kingituse ja ta abikaasat lilledega, misjärel Asta Kaups-Krabi näitas slaididelt kodulinna ja selle kõrval vaateid Kanada Kaljumägedest.

Elavas vestluses möödus õhtu, kusjuures lepiti kokku, et vilistlased reserveeriksid järgmisil aastail alati detsembri esimese laupäeva koolide omavaheliseks kokkutulekuks.

Kotkajärve Metsaülikool

15.—23. augustini 1987

Informatsioon ja registreerimine:

Kotkajärve Metsaülikool,
Evi Tarkus, 388 Keewatin Ave., Toronto,
Ont. M4P 2A5

Eesti Õppetooli pidulik avamine

Toronto Ülikooli avatseremoonia Hart House ruumes

Laupäeval, 6. detsembril toimus Toronto Ülikooli kuulsas Hart House banketisaalis pidulik Eesti Õppetooli avamis-bankett ja Õppetooli esialgse juhataja dr. prof. Tõnu Parming'u esiloeng.

Suur saal oli täidetud külalistega — neid võis olla 500 ümber. Oli kohal palju eesti soost professoreid ja teisi akadeemikuid. Bankett oli mõeldud õppetooli toetuseks ja seetõttu maksis ka sissepääs $50.00 isiku pealt. Kuid see küllaltki kõrge hind ei paistnud olevat kedagi heidutanud.

Pärast palve ja õnnistuse lugemist piiskop Karl Raudsepa poolt ütles tervitussõnad Ülikooli dekaan dr. Donald E. Moggeridge. Tervitusi Kanada valitsuse ja peaministri poolt tõi parlamendiliige Andrew Witer, kes paistab alati Balti ettevõtmiste juures tegev olevat. Witer esindas mitmekultuuri-ministrit David Crombie't, endist Toronto linnapead, kuna proua Sandy Millar, kes on Sideala Vanemnõunik, tõi tervitusi finantsministri Michael Wilsoni poolt. Tervitas ka ülikooli president dr. George E. Connell, kes rõhutas Eesti Õppetooli tähtsust, mis lisandub nüüd juba olemasolevatele Ukraina ja Ungari õppetoolidele.

Hr. Elmar Tampõld, Eesti Õppetooli Fondi president, kirjeldas oma lühikeses sõnavõtus Eesti Õppetooli saamislugu ja kinnitas, et koos käesoleva õhtu sissetulekutega on Fondi 1.100.000 dollarit üle kantud.

(Järg lk. 9)

Inimõiguste-päeva demonstratsioon Torontos

Möödunud pühapäeval kell 13.00 vabastati 1500 musta ja kollast ballooni, mis kandsid endaga kaasas sõnumeid süümevangidest N. Liidus. Aktsioon korraldati Balti Naiste organisatsiooni poolt ja see toimus juba kolmandat aastat.

Toronto Raekoja-esisele platsile, mida nimetatakse „Nathan Phillips' Square'iks" ühe varema Leedu päritolu linnapea järgi, kogunes pühapäeval, 7. detsembril mõnisada inimest, kes külmast ja vihmasest ilmast hoolimata Inimõigustepäeva demonstratsioonile kaasa elasid. Juba hommikust peale aitasid Balti rahvaste vabatahtlikud — teiste hulgas ka dr. Andrus Voitk oma viieliikmelise perega — täita Läti majas balloone, mis heeliumi täis pumbati ja mille külge kaardikesed plastümbrikes kinnitati.

Kaardikestele oli trükitud süümevangide nimed, aadressid ja lühikesed elulookirjeldused. Kaartide leidjaid paluti vangidele N. Liidus jõulutervitus saata.

Möödunud aastal, jutustas EKN'u esimees Laas Leivat,

(Järg lk. 10)

A/S EESTI MAJA TORONTOS

UUSAASTA VASTUVÕTU-BALL

kolmapäeval, 31. detsembril 1986 algusega kell 7 õhtul Eesti Majas

Soe õhtusöök koos veiniga ☆ Baar ☆ Eeskava ☆ Tants

Sopran Vera Viiu Allik *V. Gustavsoni orkester*

Laudade ettetellimine ja pääsmete müük Toronto Eesti Maja büroos, 958 Broadview Ave., Toronto, Ont. M4K 2R6, Ilor Tamm tel. (416) 461-7963

UUENDAGE „VABA EESTLASE" TELLIMINE 1987. AASTAKS!

Hoidke elavana Põhja-Ameerika ainuke kaks korda nädalas ilmuv eestikeelne ajaleht — Tellige „VABA EESTLAST"!

Tellimiskupong lk. 11

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 1955 Leslie St.
Don Mills, Ont. M3B 2M3

FREE ESTONIAN

PUBLISHER: Free Estonian Publishers Ltd.
1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

Tegevtoimetaja: Arvi Tinits. **Toimetaja:** Olaf Kopvillem

Toimetuse kolleegium: Karl Arro, Heino Jõe, Olev Träss

Telefonid: toimetus 444-4823, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 444-4832 avatud esmaspäevast reedeni 9—3-ni

Tellimishinnad Kanadas: ajalehe tariifiga aastas $60.—, poolaastas $34.— ja veerandaastas $18.—, kiripostiga lisandub postikulu — vastavalt $111.—, $60.—, $31.—

Tellimishinnad väljaspool Kanadat: aastas $80.—, poolaastas $44.— ja veerandaastas $23.—. I klassi posti ja lennuposti hinnad vastavalt — USA $115.—, $62.—, $32.—, mujal välismaal $140.—, $75.—, $40.—

Aadressi muudatus $1.— — Üksiknumbri hind 70 c.

Kuulutuste hinnad: üks toll ühel veerul: $5.00, esiküljel $6.—. **Kuulutusi võetakse vastu** nädala esimesse ajalehte kuni reede homm. kella 10-ni ja nädala teise ajalehte kuni teisip., homm. kella 10-ni. **Väljaspool tööaega:** Leida-Marley 223-0080.

Rootsi poliitik Per Ahlmark Viinis Balti demonstratsiooni peakõnelejana.

John Turner ootab valimisi

Kanada liberaalide partei separatistlikud ringkonnad, eesotsas senaator Davey ja endise ministri Lalondega, olid sunnitud äsja toimunud partei konverentsil löödult taanduma kui nende suur operatsioon praeguse parteijuhi John Turneri lahtikangutamiseks ning tema asendamiseks Quebeci liberaalide staari Chretien'iga täielikult ebaõnnestus. Konverents kindlustas üle 76-protsendilise delegaatide toetusega Turnerile tugeva seljataguse ning partei hakkab nüüd näilises üksmeeles tegema suuri ettevalmistusi praegu võimul olevate konservatiivide löömiseks, kelle volitused ulatuvad 1988. aasta lõpuni.

Opositsioon Turnerile liberaalide parteis oli tingitud paljudest erinevatest põhjustest. Kõigepealt ei olnud suur osa liberaalidest rahul Turneri võimetega — teda peeti viletsaks kõnemeheks, närviliseks esinejaks ning ideedeta ja visioonideta poliitikuks. Kuid endine liberaalide juht ja peaminister Pierre Trudeau oli jätnud ka oma ideede ja poliitika pooldajatena ja viljelejatena parteisse järele tugeva tuumiku, kes soovisid jatkata liberaalide partei ja Kanada juhtimist Quebecist pärit prantsuse kanadalase juhtimisel. Ning kõigele muule lisaks peeti Turnerit liiga parempoolseks — mõnede tema vastaste arvates isegi Toronto Bay Streeti suurkapitalistide käsilaseks. Suurkapitalisti märgi Turneri otsaette löömine oli parteijuhile eriti suureks koormaks ning see koorem muutus üha raskemaks kui partei ideoloogid hellitasid plaane partei senise liini üha rohkem vasakule nihutamiseks.

Kuid Turner ei andnud vaatamata suurele opositsioonile alla. Ta esinemine ja oraatori võimed paranesid tunduvalt viimaste kuude jooksul ning ta organiseeris oma selja taha tugevad inglise-kanadalaste jõud, kelledel õnnestus isegi oma mõjuvõimu Quebeci provintsis levitada ja sealt Turnerile toetajaid leida. Konservatiivide valitsuse ja peaminister Mulroney korduvad vead ja äpardused suurendasid masside hulgas pidevalt liberaalide partei populaarsust, mis kergitas ka Turneri tiibasid, kuigi ookeanist ookeanini korraldatud ringküsitlused kinnitasid, et kanadalased ei pidanud teda eriti tugevaks riigimeheks, kelle hoolde võiks Kanada tulevikku usaldada.

Kuid näib, et Turner ei pannud mitte ainult rõhku välistele efektidele ning oma esinemise väljalihvimisele ja sellele külgetõmbavama poleeri andmisele, vaid tegi pingutusi ka oma tõekspidamistele ja poliitilistele põhimõtetele liberaalsema värvingu juurde monteerimiseks. Turneri päritoluga, minevikuga ja sidemetega arvestades pidi ta kindlasti oma senistes põhimõtetes tegema teatud ümbermõbleerimisi, et minna kaasa liberaalide partei sise- ja välispoliitilise programmiga — nii nagu see kajastus konverentsil esitatud ja vastuvõetud resolutsioonides. On aga küsitav, kas Turner seda poliitikat esitatud kujul pooldab, kuna ta mainis pärast konverentsi, et need resolutsioonid ei ole talle siduvad.

Kuigi need resolutsioonid olid sisepoliitilises osas võrdlemisi trafaretsed, põiklevad ja isegi vastuolulised, taotledes üldsõnaliselt sotsiaalsete reformide laiendamist, kuid vältides detaile, siis välispoliitilises sektoris olid seisukohad täpsemad, vihjates täie selgusega pahempoolsete ideede ja n.n. „rahuringkondade" seisukohtade läbilöömisele ja nende omaksvõtmisele. Konverents asus seisukohale, et Kanada peab enda kuulutama tuumarelvadest-vabaks tsooniks, mis tooks Kanadale kaasa arusaamatusi ja lahkarvamusi oma NATO liitlastega ja mis võiksid isegi lõppeda Kanada lahkumisega NATO-st. Samuti on olulise tähtsusega konverentsi otsus, mis nõuab Kanada õhuruumis USA tiibrakettide-katsetuste lõpetamist. Kongressi seisukoht on seda vaieldavam, et liberaalid nõustusid juba Trudeau valitsemise ajal nende katsetuste teostamisega. Turner jäi katsetuste keelustamise suhtes siiski ettevaatlikult reserveeritud seisukohale, märkides, et ta peab vajalikuks selle küsimuse lähemat kaalumist.

Tundub, et liberaalide partei välispoliitiliste seisukohtade väljatöötajad ja vastavate resolutsioonide koostajad on suures laastus võtnud omaks NDP (sotsialistid) partei poliitilise liini, laenates sellele lisaks veel ideesid hiljuti Edmontonis korraldatud rahukonverentsil avaldatud mõtetest ja resolutsioonidest. Need ideed on oma põhiolemuselt väga lihtsad: Kanadal tuleb ennast lahti ütelda kõigist rahvusvahelistest kohustustest ühise kaitsevõime moodustamisel teiste läänemaailma riikidega ja kuulutada end neutraalseks. Resoneeritakse, et N. Liit respekteerib seda neutraalsust võimaliku sõjalise kokkupõrke puhul tulevikus. Praktiliselt kujutab selline mõtlemisviis endast jaanalinnupoliitikat — enesepetmist pea liiva alla pistmisega.

Liberaalide partei viimistletud sise- ja välispoliitilisest programmist kuuleme kindlasti üsna palju lähemas tulevikus, mis sunnib ka võimul olevaid konservatiive oma ridu koondama ja tõsiselt paari aasta pärast toimuvate üldvalimiste peale mõtlema. Kahtlemata ei ole John Turner järgmistel valimistel enam see peksupoiss, kes lasi enda juba esimesel roundil knokki lüüa. Temast on kujunenud Mulroney'le tugev ja löögivalmis vastane, kelle välja-javaated on seda suuremad, et paljud kanadalased on pettunud Mulroney valitsuse poliitikast ning eelistavad „blue liberal'i" rohkem kui „red tory't".

K. A.

Aruanne Viini konverentsilt

Konverents võib olla Kesk- ja Ida-Euroopa rahvaste lootus vabamale tulevikule

Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Peaassamblee Deklaratsiooni 14-ndast detsembrist 1960. a. ja Helsingi lõppakti VIII artikli, allakirjutatud 1. augustil 1975. a. alusel on igal rahval ärandmatu õigus vabadusele ja iseseisvusele ja seda õigust tuleb hakata austama ka Nõukogude Liidul, teiste rahvaste suhtes, kes on sunnitud elama tema võimu haardes!

Ameerika Ühendriikide delegatsiooni juht, suursaadik Warren Zimmermann oma kõnes 10. novembril toimunud plenaaristungil ütles, et rohkem, kui 100.000 Nõukogude Liidu sõjaväelast okupeerivad suveräänset Afganistani ja see okupatsioon on vastuolus Helsingi lõpp-akti printsiipidega.

Seda fakti demonstreeriti Ühinenud Rahvaste organisatsioonis, kus 122 riiki mõistisid hukka Nõukogude Liidu brutaalse poliitika, mida viimane teostab Afgaani rahva vastu.

Saadik Zimmermann jätkas: Samasugust taktikat ja ebainimlikke meetodeid kasutas Nõukogude Liit ka kolme Balti Vabariigi, Leedu, Läti ja Eesti vastu ning inkorporeeris need kolm Euroopa riiki Nõukogude Liitu juba 1940. aastal. Tema kõne oli täielikult hõivatud kriitikast Nõukogude Liidu ja selle poliitika vastu.

Samal päeval esines plenaaristungil oma avakõnega Kanada delegatsiooni juht, suursaadik William Bauer, kes oma kõnes ütles, et riik, mis vägivaldselt, sõjalise jõuga, sunnib teistele riikidele peale oma ideoloogiat ning poliitilist ja majanduslikku süsteemi, on vastuolus tsiviliseeritud riikide pere põhimõtetega. Seda me nägime Euroopas 1956. aastal, 1968. aastal ja 1981. aastal ja näeme ka käesoleval ajal Afganistanis.

Inglismaa delegatsiooni juht suursaadik Lawrence O'Keeffe mõistis oma kõnes hukka raadiosaadete segamist, mida Nõukogude Liit pidevalt teostab, takistades sellega vaba informatsiooni levikut. Samuti mõistis ta hukka seda, et Nõukogude Liit takistab juutidel ja Volga-sakslastel vabalt välja sõita oma esivanemate maale — Iisraeli ja Saksa Föderatiivsesse Vabariiki.

12. novembril toimus Pressiklubis „Concordia" Nõukogude Liidu Viini saatkonna pressiatashee Anatoli Ivanovitsh Dejevi juhtimisel pressikonverents, kus Nõukogude propagandistid püüdsid ajakirjanikele tõestada, kui vaba on nõukogude poliitika inimeste suhtes, kes soovivad lahkuda Nõukogude Liidust, või siis nende suhtes, kes soovivad sinna uuesti tagasi tulla.

Kuid see varem väljatöötatud stsenaarium kahjuks ei töötanud ja ajakirjanikud said ikkagi õige pildi tegelikust olukorrast Nõukogude Liidus, mis on kinnine ühiskond mõlemas suunas ja mida on vaja veel palju demokratiseerida.

13. novembril korraldas Ameerika Ühendriikide delegatsiooni juht, suursaadik Warren Zimmermann Hofburgi lossis, Ruumis A, pressikonverentsi, kus ta lubas, et oma järgmises kõnes Plenaaristungil puudutab ta veel detailsemalt inimõiguste rikkumisi Nõukogude Liidus, kuna USA delegatsioon peab seda küsimust üheks tähtsamaks siin Viini Euroopa Julgeoleku ja Koostöö Konverentsil.

Üldiselt võib öelda, et Euroopa riikide delegaadid suhtlemisel Nõukogude Liidu delegaatidega on otsekohesemad kui varem ja julgevad öelda oma arvamist. Näiteks kui praegune Läti ase-välisminister Neylands läks Belgia delegatsiooni juurde ja püüdis end tutvustada kui Läti rahva esindajat, siis Belgia delegaadid vastasid: „Teie ei ole Läti rahva esindaja, vaadake seal seisavad tõelised Läti rahva esindajad!" ja osutasid lätlaste delegatsioonile vabast maailmast!

Euroopa Julgeoleku ja Koostöö Konverentsi lõpp on planeeritud 31. juulile 1987, mil võetakse vastu ka lõppdokument. Kui Nõukogude Liit parandab oma käitumist inimõiguste alal, siis määratakse kindlaks ka järgmise taolise konverentsi korraldamise aeg ja koht.

Heikki H. Tann

Eesti Vabadusvõitlejate perekonnad vajavad abi

Saada oma kodumaisele vabadusvõitlusele määratud toetus EVV Abistamiskeskuse nimele väljakirjutatud tshekiga aadressil: Eesti Vangistatud Vabadusvõitlejate Abistamiskeskus, Box 34018, S-100 26 Stockholm, Sweden.

Kommentaar

„Vaba Eestlane" käsitas hiljuti oma juhtkirjas Ühendriikides ja Inglismaal ilmunud Teist maailmasõda käsitavate raamatute põhjal läänеliitlaste ülemjuhataja kindral Dwight Eisenhoweri koostöömängu venelastega sõja lõppfaasis, mille tulemusena Eisenhower pidurdas ameerika ja briti armeede kiiret edasitungi itta, võimaldades venelastel vallutada Berliini ja Praha ning jõuda kaugele läände — Euroopa südamesse. See oli tohutult naiivne poliitiliste järeleandmiste tegemine Stalinile, mille tulemused annavad mitte ainult Euroopas vaid kogu maailmas ka veel praegu — 41 aastat pärast sõja lõppu — tõsiselt tunda.

Läänes leidub sõjalisi vaatlejaid ja ajaloolasi, kes leiavad, et kindral Eisenhower talitas täielikult talle valitsuste poolt ette dikteeritud direktiivide kohaselt, kuid faktid räägivad hoopis teist keelt, kinnitades, et Eisenhower talitas omapead ja omal initsiatiivil kui ta pidurdas Läänеriikide soomuskolonnide kiiret edasitungi itta ja leppis Berliini ja Praha andmisega venelastele. Eisenhoweri järeleandmist Stalinile kriitilisel momendil käsitab muide ka vene ajaloolane V. Sipols, kes oma teoses „Teel võidule" kirjutab, et küsimust, kelle väed — Ameerika või Nõukogude omad — vabastavad Tshehhoslovakkia, pidas eriti tähtsaks Churchill, kes nõudis visalt, et ameeriklased siseneksid Prahasse enne Nõukogude vägede kohale jõudmist. Sipolsi andmetel telegrafeeris Inglise peaminister president Trumanile 30. aprillil, 1945 et kui läänеliitlased ei võta olulisel osa Tshehhoslovakkia vabastamisest, läheb ta sama teed, mida mööda on läinud Jugoslaavia. Churchill nõudis, et need „erakordselt tähtsad poliitilised kaalutlused" tehtaks teatavaks Eisenhowerile ja see võtaks kasutamisele vastavaid sõjalisi abinõusid. „Inglise peaministri nõudmise kohaselt andis Eisenhower 4. mail käsu tungida Tshehhoslovakkia sisealadele kuni Prahani välja," kinnitab Sipols.

Kuid näib, et Eisenhower tegi selle otsuse vastumeelselt. Sipols mainib, et Punaarmee kindralstaabiülema A. Antonovi ja D. Eisenhoweri vahel oli kirjavahetuse teel saavutatud kokkulepe, et Vltava jõe oru päästavad vastastest Nõukogude väed. See tähendas, et nende vabastada jäi ka Vltaval asuv Praha. Võimalike komplikatsioonide vältimiseks palus armeekindral Antonov Eisenhowerit mitte nihutada Läänеliitlaste vägesid Tshehhoslovakkias ida poole esialgselt valitud joont.

Churchilli survel andis Eisenhower — nagu eelpool märgitud — 4. mail Lääne sõjajõududele käsu Prahani välja tungida, kuid nagu väidab Sipols, muutis ta paar päeva hiljem meelt ning teatas 6. mail Moskvasse, et ta loobub edasi-tungimisest.

Miks Eisenhower oma 4. mail tehtud otsuse muutis ja edasitungist loobus? Miks andis ta venelastele võimaluse kahe tähtsa ja poliitiliselt olulise tsentrumi — Berliini ja Praha — vallutamiseks, kuigi ameeriklased oleksid võinud seda enne venelasi teha? Kas Läänеliitlaste sõjajõudude ülemjuhataja oli tõesti poliitiliselt nii naiivne, et ta ei suutnud mõista, millised kurvad ja kaugeleulatuvad tagajärjed on tema otsustel?

Need küsimused on jäänud se-

elejana.

sti Vabadus- võitlejate perekonnad vajavad abi

oma kodumaisele va- võitlusele määratud toe- EVV Abistamiskeskuse väljakirjutatud tsheki- dressil: Eesti Vangista- Vabadusvõitlejate Abis- keskus, Box 34018, S- 6 Stockholm, Sweden.

on nõukogude poliitika suhtes, kes soovivad Nõukogude Liidust, või de suhtes, kes soovivad esti tagasi tulla.

see varem väljatöötatud um kahjuks ei töötanud anikud said ikkagi õige elikust olukorrast Nõu- Liidus, mis on kinnine mõlemas suunas ja mi- ja veel palju demokrati-

novembril korraldas Ühendriikide delegat- uht, suursaadik Warren nann Hofburgi lossis, A, pressikonverentsi, ubas, et oma järgmises enaaristungil puudutab detailsemalt inimõiguste Nõukogude Liidus, A delegatsioon peab se- must üheks tähtsamaks Euroopa Julgeoleku ja Konverentsil.

võib öelda, et Euroo- de delegaadid suhtlemi- kogude Liidu delegaati- otsekohesemad kui va- lgevad öelda oma arva- teks kui praegune Läti minister Neylands läks elegatsiooni juurde ja nd tutvustada kui Läti ndajat, siis Belgia dele- stasid: „Teie ei ole Läti ndaja, vaadake seal sei- elised Läti rahva esin- a osutasid lätlaste dele- vabast maailmast!

pa Julgeoleku ja Koos- verentsi lõpp on planee- juulile 1987, mil võe- stu ka lõppdokument. kogude Liit parandab umist inimõiguste alal, ratakse kindlaks ka järg- lise konverentsi korral- eg ja koht.

Heikki H. Tamm

Kommentaar

„Vaba Eestlane" käsitas hiljuti oma juhtkirjas Ühendriikides ja Inglismaal ilmunud Teist maailmasõda käsitavate raamatute põhjal lääneliitlaste ülemjuhataja kindral Dwight Eisenhoweri koostöömängu venelastega sõja lõppfaasis, mille tulemusena Eisenhower pidurdas ameerika ja briti armeede kiiret edasitungi itta, võimaldades venelastel vallutada Berliini ja Praha ning jõuda kaugele läände — Euroopa südamesse. See oli tohutult naiivne poliitiliste järeleandmiste tegemine Stalinile, mille tulemused annavad mitte ainult Euroopas vaid kogu maailmas ka veel praegu — 41 aastat pärast sõja lõppu — tõsiselt tunda.

Läänes leidub sõjalisi vaatlejaid ja ajaloolasi, kes leiavad, et kindral Eisenhower talitas täielikult talle valitsuste poolt ette dikteeritud direktiivide kohaselt, kuid faktid räägivad hoopis teist keelt, kinnitades, et Eisenhower talitas omapead ja omal initsiatiivil kui ta pidurdas Lääneriikide soomuskolonnide kiiret edasitungi itta ja leppis Berliini ja Praha andmisega venelastele. Eisenhoweri järeleandmist Stalinile kriitilisel momendil käsitab muide ka vene ajaloolane V. Sipols, kes oma teoses „Teel võidule" kirjutab, et küsimust, kelle väed — Ameerika või Nõukogude omad — vabastavad Tshehhoslovakkia, pidas eriti tähtsaks Churchill, kes nõudis visalt, et ameeriklased siseneksid Prahasse enne Nõukogude vägede kohale jõudmist. Sipolsi andmetel telegrafeeris Inglise peaminister president Trumanile 30. aprillil, 1945 et kui lääneliitlased ei võta oluliselt osa Tshehhoslovakkia vabastamisest, läheb ta sama teed, mida mööda on läinud Jugoslaavia. Churchill nõudis, et need „erakordselt tähtsad poliitilised kaalutlused" tehtaks teatavaks Eisenhowerile ja see võtaks kasutamisele vastavaid sõjalisi abinõusid. „Inglise peaministri nõudmise kohaselt andis Eisenhower 4. mail käsu tungida Tshehhoslovakkia sisealadele kuni Prahani välja," kinnitab Sipols.

Kuid näib, et Eisenhower tegi selle otsuse vastumeelselt. Sipols mainib, et Punaarmee kindralstaabiülema A. Antonovi ja D. Eisenhoweri vahel oli kirjavahetuse teel saavutatud kokkulepe, et Vltava jõe oru päästavad vastastest Nõukogude väed. See tähendas, et nende vabastada jäi ka Vltaval asuv Praha. Võimalike komplikatsioonide vältimiseks palus armeekindral Antonov Eisenhowerit mitte nihutada Lääneliitlaste vägesid Tshehhoslovakkias ida poole esialgselt valitud joont.

Churchilli survel andis Eisenhower — nagu eelpool märgitud — 4. mail Lääne sõjajõududele käsu Prahani välja tungida, kuid nagu väidab Sipols, muutis ta paar päeva hiljem meelt ning teatas 6. mail Moskvasse, et ta loobub edasi-tungimisest.

Miks Eisenhower oma 4. mail tehtud otsuse muutis ja edasitungist loobus? Miks andis ta venelastele võimaluse kahe tähtsa ja poliitiliselt olulise tsentrumi — Berliini ja Praha — vallutamiseks, kuigi ameeriklased oleksid võinud seda enne venelasi teha? Kas Lääneliitlaste sõjajõudude ülemjuhataja oli tõesti poliitiliselt nii naiivne, et ta ei suutnud mõista, millised kurvad ja kaugeleulatuvad tagajärjed on tema otsustel?

Need küsimused on jäänud seni vastamata. Eisenhower ise oma memuaarides toonitab, et ta oli kutseline sõjamees, kelle ülesandeks oli sõjaliste operatsioonide juhtimine ning tema asi polnud poliitiliste küsimustega tegelemine.

West Pointi lõpetanud ja kindrali aukraadini välja jõudnud Eisenhower polnud nähtavasti kunagi kuulnud maailma ühe kuulsama sõjateoreetiku Preisi kindrali Karl von Clausewitzi üldtuntud teesi, et sõda on rahuaegse poliitika jatkamine teiste vahenditega.

AMI

Toronto Eesti Ühispank

958 Broadview Ave. Toronto, Ont. M4K 2R6

Ühenduses on jõud!

KINNISVARALAENUD 9.50%

ISIKLIKUD LAENUD alates **11.00%**

Informatsiooniks helistada: 465-4659.

Pank avatud: esmasp.-reedeni 10—3, teisip. ja neljap. õhtuti 5.30—8.00 p.l.

TORONTO EESTI ÜHISPANGA liikmed, kellel on CUCARD rahakaart võivad sooritada

- raha väljavõtteid
- arvele sissekandeid

SOOME ÜHISPANGA kontoris,

mis asub 191 Eglinton Ave. E. Torontos
Tel. 486-1533

108-aastane eestlane Berliinis

20. septembril tähistas Berliinis oma 108-aasta sünnipäeva Marie Arndt, kes on tõenäoliselt seega vanimaks eestlaseks kogu maailmas. Juubilar on pärit Hallistest, kust rändas välja 1919. aastal. Ta on vallaline ja elukutselt õmblejanna. Kuni 1981. aastani elas ta oma korteris üksinda, misjärel läks vanadekodusse.

Harukordse juubilari tervis on veel võrdlemisi hea. Ta käib iga päev vanadekodu aias jalutamas, kübar peas ja kepp käes, ainult kuulmine on läinud halvaks.

Tema sünnipäeval käisid teda tervitamas Berliini kohalik linnapea ja mitmed juhtivate asutuste ametnikud. Kogu vanadekodule oli selpuhul korraldatud pidulik hommikusöök sektijoomisega sünnipäevalapse terviseks, millest ka kõik õnnesoovijad osa võtsid, kellede hulgas oli ka kaks sünnipäevalapse sugulast Belgiast.

Harukordsele juubilarile ka meie poolt parimad soovid!

E. R.

Jää jumalaga, pesemata Venemaa . . .

Gorbatshovi võimuletuleku järgne aeg on täidetud demagoogiliste üleskutsetega ausameelsusele ja otsekohesusele. Sõnades muidugi. Tegeliku elu nägu näeb teistmoodi välja.

Eestlastel on hea näide Noorte Hääle tagasihoidlikust avameelsusest Tshernobõli-katastroofi jälgi kaotavatest sundtöölistest ja sellele järgnenud APN-i õiendusest, mille alltekst umbes selline: Tshernobõlis on kõik korras.

Ja näe, lugeda võb sedagi, et katastroofi — Tshernobõlis kiirustatakse säilinud reaktorite käiku andmisega. Miks ka mitte, süüdlane — kommunistlik rezhiim — tabab siin kaks kärbest korraga:

— propagandaefekt (näe saime kiiresti asjad korda)

— majandusefekt (energiakriis N. Liidus on ju teada).

Tegelik informatsioon Gulag'i-maalt on ka praegustes „avameelsetes ja otsekohestes" oludes napp. Ja ikkagi! seda tuleb.

Vabasse Maailma on jõudnud kiri Kiievist. See on kirjutatud juuli viimastel päevadel, siis kolm kuud peale katastroofi ja veidi enne Aviksoni Noorte Hääle artikleid. Toon eesti lugeja ette väljavõtted sellest kirjast, mis avaldatud Pariisis ilmuvas ajalehes Russkaja Mõsl (Vene Mõte):

„. . . Kuidas elame? Sellele küsimusele on raske vastata, kuna me ei tea midagi, ja nimelt: kui kaua on jäänud elada, mis meiega toimub, kuidas edasi elada. Selle kohta, mis tegelikult juhtus, pole meil mingit informatsiooni. Tunneme end halvasti, kuid kannatanud oleme ennegi . . .

. . . Põhiprobleem on toit. Me ei osta midagi rohelist, ehkki seda on kauplustes küllaga. Maikuu algusest saadik ei joo piima. Vahel ostan kohupiima. Sööme nuudleid ja vanu kartuleid, viimased hakkavad otsa lõppema. Edasi? Mul valutavad ja veritsevad igemed, hambad logisevad. Piimapulbrit pole, konservpiimast ei oska unistadagi. Kuidas edasi elada — ei tea.

2.—16. juuli vahel viidi Kiievist 45-ks päevaks ära kõik 1.—7. klasside õpilased (7—14 aastat vanad), nüüd on teada, et veel vähemalt 45-ks päevaks peavad nad jääma sinna (väljaspool Ukrainat), kus on.

Informatsioonipuudus on masendav. Juhtunust ei tea me midagi, keegi meile sel teemal ei kõnele. Eile läksin puuviljapoodi, vaatan — vaarikad, suurepärased vaarikad. Küsin tuttavalt müüjannalt: „Kust pärit?" „Odessast," kinnitab tema ja pilgutab mulle silma. Kui teised ostjad on eemaldunud, siis ütleb: „Ärge võtke, tulid siitsamast, Kiievi külje alt." Aga inimesed ostavad.

Novoshtsepelitshi küla asub nelja kilomeetri kaugusel Pripjati jõest, 6.—7. mail, siis 10 päeva peale katastroofi, veeti inimesed sealt ära, kaasa lasti võtta rõivad ja hädavajalikud majapidamistarbed, tean seda täpselt. Inimesed veeti Borodjanski rajooni, tagasiteed neil pole — küla hävitatakse. Nüüd on probleem — kuhu ehitada uus Novoshtsepelitshi küla.

Teabevahendid kutsuvad üles: mitte minna paanikasse, mitte muuta elustiili, käsivad supelda ja päevitada. Soovitavad süüa seda, mis kauplustes müügil. Ja ometi — teame kõik, et müüdav toit on väga radioaktiivne. Mis teha? Räägitakse, et Kiievist on juba ära kolinud 150.000 inimest . . ."

Nii kõlab hädakarje Ukrainast.

Avikson on tõesti olnud tagasihoidlik. Tegelik elu on masendavam.

Vene emigrantide järeltulija, ameerika ajakirjanik Nicholas Daniloff luges Moskva lennujaamas saatjatele Mihhail Lermontovi luuletust JÄÄ JUMALAGA, PESEMATA VENEMAA.

Heal meelel loeksid neid värsse kõik ikestatud rahvad. Millal? Mitmenda Tshernobõli järel?

Aarne Vahtra

OSTKE JÕULUKS KUULSAT skandinaavia jõulujooki

JULGLÖGG

Saadaval delikatessärides või helistage meile tel. 678-0345

SCANDINAVIAN BEVERAGES

2425 Lucknow Dr. Unit 4,
Mississauga, Ontario L5S 1H1

RATAS OPTICAL

219 DANFORTH AVENUE
TORONTO, ONTARIO M4K 1N2
465-6251

Täidame täpselt igat liikl prilli-retsepte, näit. „cataract" tüüpi. Suur valik lasteraame, spordi kaitseprille ja parimas kvaliteedis päikeseprille.

Raamid peamiselt Euroopast, alates $12.— kuni $200.—
Hinnaalandus kaasmaalastele 10%
Täidame ka kodumaiseid retsepte ja soovikorral saadame ära.

Karl XII „välikantselei" lagunes osadeks ja hävitati suuremalt osalt

Meie varemilmunud artiklile „Kuhu kadusid Poltava alt kuningas Karl XII välikantselei ja arhiivid" võiks täiendavalt märkida järgmist. Nimelt oli võimalik tutvuda mitme seda probleemi käsitava vanema trükisega. Esmalt tolleaegse riigiarhivaari Elias Palmskiöldi (1667—1719) seletusega aastast 1716, mis leidub trükituna Ernst Carlsoni uurimuses „Slaget vid Poltava" (1875) (Lahing Poltava all).

Selles viitab Palmskiöld mitmete väliskantselei ametnike tunnistusile, kuidas nad olid enne kapitulatsiooni Perevolotshnas lasknud põletada suurema osa välismaaekspeditsioonide kontseptidest, samuti palju muid toimikuid. Üks neist, Baltzar Thun jutustas, et tema isiklikult heitis tulle mitmeid suuri kaustu kantseleinõuniku, prof. Olof Hermelini depessidest.

KASSA JAGATI

Skaraborgi rügemendi komissar Hoffman jutustas, kuidas ta laskis välja jagada rügemendi 30 000 riigitaalri suuruse kassa, misjärel ta viskas tulle kogu kirjavara, samuti kõik kassavankris leidunud dokumendid. See toimus ööl enne kapitulatsiooni Dnjepri ääres.

Kõike seda ja palju muud jutustab ka prof. Alf Aberg oma eriuurimuses „De karolinska fältarkivens öde". (Karoliinide väliarhiivi saatus). Kõigepealt, kuidas mitmed vanemad uurijad nagu Carl Hallendorff, Hans Villius ja Gunnar Westin olid püüdnud selgitada millised toimikud õieti oleksid pidanud leiduma kuninga väliarhiivis a. 1707—09. Välikantselei on juba a. 1700, mil Karl XII asus sõjakäigule itta, eraldatud kuninglikust kantseleist, et kuningal oleks võimalik avaldada täit valitsusvõimu ka sõjaoludes.

Välikantselei ülemaks oli riiginõunik, krahv Carl Piper ja seal töötasid mitmed kuulsad isikud. Kõigepealt kantseleinõunik, kuninga „propagandaminister" (mitte välisminister, nagu eelmises artiklis märgitud) ja Tartu-Pärnu professor Olof Hermelin, riigisekretär Henrik Gustaf von Müllern, sekretär Jonas Cederhielm jt.

PÕHJUST VIHATA

Prof. Hermelini saatuse kohta pärast Poltava all vangilangemist leidub märkmeid rootsi uurimusis. Ta olevat tsaar Peeter I käsul surnuks löödud. Tartu ülikooli ajaloos mainitakse aga, et Hermelin olevat surnud Venemaal pärast 1712. aastat. Ent tsaaril oli põhjust Hermelini oma verivaenlasena vihata, kuna ta Karl XII käsul koostas a. 1706 trükise, milles õigustati Rootsi kaitsesõda Vene-Poola ja Saksi-Taani kallaletungisõja vastu.

Tartu-Pärnu ülikooli professoriks oli Hermelin a. 1690—99. Kõnekunsti ja poeesia professorina kirjutas ta mh. ladina- ja rootsikeelseid luuletusi, mispuhul teda võrreldi Vergiliuse ja Ovidiusega. Kuni viimseni oli Hermelin Pärnu ülikooli mitteametlikuks esindajaks Rootsi kuningakojas.

MARSSAL REHNSKÖLD

Kuid vangi ei langenud ainuüksi Karl XII välikantselei personal, vaid ka selle õnnetult lõppenud lahingu Rootsipoolne ülemjuhataja, välimarssal Carl Gustaf Rehnsköld. Teda peetakse üheks Rootsi parimaks väejuhiks läbi aegade. Mh. oli Rehnsköld 3. veebr. 1706 võitnud Frauenstadti lahingu Sileesias, kohates enam kui kaks korda tugevamat Poola kuninga August II „Tugeva" Saksi armeed. Ja osava haardemanöövriga purustas ta 4. juulil 1708 Vene välimarssal Sheremetevi armee Holowczini all. Kuid Poltava all jättis õnnejumal Rehnsköldi maha . . .

Aga tagasi Karl XII välikantselei ja arhiivide juurde. Nagu üks kuninga arhiiviametnik, kirjutaja J. M. Norsberg jutustas, võttis Karl XII põgenemisel üle Dnjepri endaga kaasa hulga tähtsamaid toimikuid koos trabantide arhiiviga. Norsberg olevat riietanud end trabandiks ja seisnud kogu öö valves kuninga kanderaami juures, kus paiknesid ka arhiiv ja kassa. Karl XII sai nimelt Poltava lahingu eelpäeval ühes väiksemas kähmluses haavata ja vajas puhkust.

Mis aga puutub Moskva välisministeeriumi arhiivist Rootsi Sõjaarhiivile üle antud fotokoopiaisse, siis olid nende originaalid siin juba tuntud. Näiteks koopia ohvitseride nimetamise kohta Västmanlandi rügemendis 12. juulil 1709, samuti Karl XII manifest 16. detsembrist 1708, milles ta tõotas tsaar Peetri rõhumise vastu enda kaitse alla võtta Ukraina rahva jne. Ei ole teada, et pärast Alf Abergi 1960. a. loos . . . (EPL/REP).

ÜLEVAADET KARL XII VÄLIARHIIVI

saatuse kohta oleks venelaste poolt toimunud rohkemate arhiivikoopiate üleandmisi.

PEITIS RIIETESSE

Ei ole aga täiesti võimatu, et kõnesolev eesti teadlane tõepoolest on sattunud jälile ühele väiksemale arhiiviosale, mis üle Riia ja Pärnu lõpuks sattus Rootsi. Nimelt saabus 25. juulil 1710. Stokholmi skääridesse põgenikelaev, mille pardal tolleaegsete ürikute kohaselt leidus ka osa Karl XII välikantseleist. Lähem uurimine võimalikes peidukohtades võiks lähemail kuudel anda mõnesugust selgust.

Eks olnud too tohutu Rootsi valitsemist ja sõjapidamist hõlmav arhiiv seoses Poltava alt taandumisega juba küllaltki killustatud ja laiali pillatud. Ühe tõendina võiks näiteks mainida Västmanlandi rügemendi kausta, mida hoitakse Sõjaarhiivis ja mis on niiskusest ja hõõrumisest tublisti kahjustatud. Mainitud rügemendi komissar, karoliin Johan Nycop oli kogu oma sõjavangistuse aja 1707—22 kandnud toimikut endaga kaasas, peites seda oma riiete vahele.

ERITI TÄHTSAD?

Taolist ametitruudust näitasid tol ajal kindlasti ka paljud teised riigiametnikud. Võib-olla ka see Riia kindralkubermangu raamatupidaja, kes 25. juuli paiku a. 1710 saabus ühte Stokholmi lähedasse sadamasse koos Pärnu professorite ja mõnede ohvitseridega, väites, et nad päästsid vaenlase eest kuninga kantselei.

Karoliini-ohvitseride kaasasolek põgenikelaeval näitab omalt poolt, et tegemist võis tõepoolest olla täiesti eriliste dokumentidega ja seega ka täiesti erilise ekspeditsiooniga. Neid ohvitsere oleks tegelikult hädasti vaja läinud Pärnu linnakomandandil Schwengelnil, kes juuli lõpus 1710 kangelaslikult võitles kahel rindel: venelaste ja katku vastu. Pärnu langes alles 12. augustil. Ehk annab aeg arutust selleski

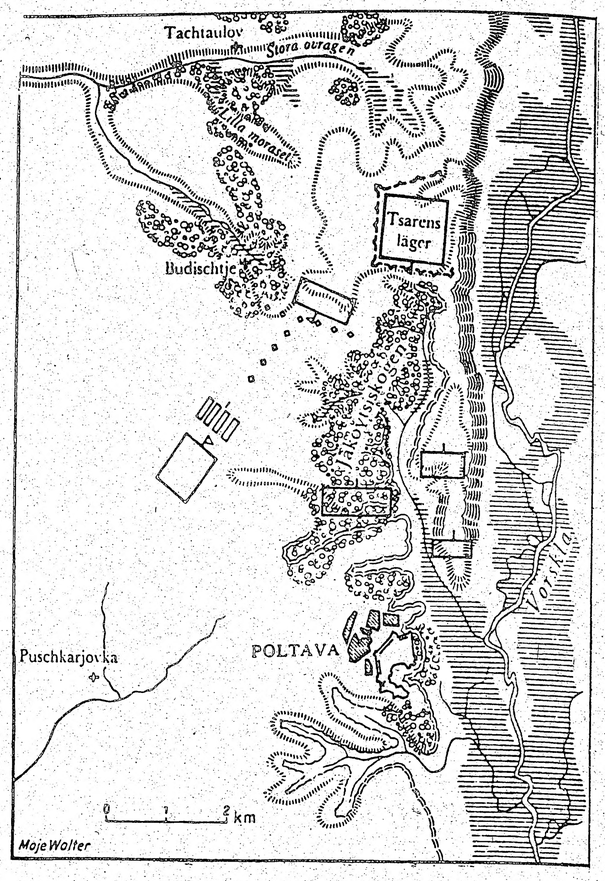

Rootsi ja Vene vägede asetus Poltava all enne lahingu algust.

ILMUS

Rutt Eliaser

„ÜHEKSA AMETIT"

mälestusi — 208 lk.

Hinnad tellijaliikmeile:	üksikraam. br.	köit	poolsari (6 raamatut) br.	köit.
USA ja Kanada	$9.50	$11.70	$57.—	$70.20

Kaanehind mitteliikmeile: br. $12.—, köit. $16.—

ESINDAJAD KANADAS:

A. Viirlaid, 63 Glen Davis Cresc., Toronto M4E 1X7, Ont.; Estonian Publishing Co., „Meie Elu", 958 Broadview Ave., Toronto M4K 2R6, Ont.; E. Kalm, R.R. 2, Breslau, Ont. N0B 1B0; Hilja Teose, 11771 De Tracy St., Montreal, Que. M4J 2C1; V. Sprague, 2313 Samuel Drive, Ottawa K1G 3C3, Ont.; U. Veedler, 47 Kent Ave., Sault Ste. Marie, Ont.

Carl Gustaf Rehnsköld, — Rootsi ülemjuhataja Poltava lahingus.

Venelaste üllatusettepanek

HELSINGI — N. Liidu tipust teine võimumees Jegor Ligatshov teatas oma novembri teisel poolel Soome tehtud külaskäigul, et keskmaa-tuumaraketid on viidud ära Koola poolsaarelt. Lisaks on suurem osa Leningradi ja Läänemere alal asetsevaist rakettidest samuti „maha võetud".

Nende sammudega soovivat N. Liit toetada Põhjala tuumarelva-vaba vööndi loomist. Kavasse kuulub Ligatshovi ütluse kohaselt ka valmisolek viia ära ballistiliste tuumarakettidega varustatud allveelaevad Läänemerelt, kui vööndisse puutuv kokkulepe sõlmitakse.

Ligatshovi poolt esitatud algatus sisaldab kaks punkti, mida võidakse tõlkida vastupidiseks Soome presidendi Koivisto loodustele,

kuna viimasel ajal Põhjala merepiirkonna sõjaline tegevus on näidanud suurenemise märke.

Moskva tegi ettepaneku, et Põhjala merepiirkonnas üle 25000 sõduriga manöövreid peetaks vaid korra ühe või kahe aasta jooksul. See oleks Ligatshovi arvamuse kohaselt usaldust suurendav.

N. Liit soovib veel, et usaldust-lisavaid meetmeid kavandades peetakse kinni ka neist tingimustest, mis tehti 1972. aastal sõlmitud kokkuleppe alusel. Ligatshovi järgi N. Liit ootavat nüüd teiste riikide vastutulekut, kuna N. Liit olevat valmis asjasse puutuvaiks läbirääkimisteks.

N. Liidu esindajad on sageli ka juba varem teatanud, et nad on valmis Põhjala tuumarelva-vaba vööndi moodustamiseks.

On siiski esmakordne, et N. Liit ütleb: Nad on juba alustanud kõnealuses asjas konkreetset tegevust.

Ligatshovi nimetatud sõjalised muudatused vaevalt mõjutavad USA'd, mis siiani on olnud Põhjala tuumarelva-vaba vööndi vastane ,kuna USA soovib, et NATO-riigid Norra ja Taani kriisi puhul võtaksid vastu tuumarelvi. Kui aga Taani ja Norra soovivad ühineda Põhjala tuumarelva-vaba vööndiga, lubas USA nad ohu puhul jätta toetuseta.

Soomes arvatakse siiski, et Ligatshovi poolt tehtud ettepanek on tähtis mitte niivõrd sõjaliselt kui poliitiliselt. Keskmaa-rakettide arvust ja liigist Koola poolsaarel ning mujal Leningradi ja Läänemere sõjalises piirkonnas on Läänes vähe avalikke teateid. Londonis ilmuva relvastusealalise aastaraamatu uus versioon ei tea midagi N. Liidu poolt Koola poolsaarele paigutatud keskmaa-rakettidest. Ka USA's ilmuv „Soviet Military Power" vaikib sellele alale keskmaa-rakettide paigutamisest. Inglaste aastaraamatu kohaselt Leningradi sõjaväepiirkonnas pole keskmaa-tuumarakette.

Selle asemel on Läänemere sõjalises piirkonnas ja selle ümbruskonnas Lääne andmetel umbes 5000 km kaugusele ulatuvaid SS-20 ballistilisi rakette, samuti vananenud SS-4 pikamaarakette, mis ulatuvad 2000 km kaugusele.

Põhjala lähedal-asuvaisse N. Liidu piirkondadesse jääb igal juhul rohkesti tuumarelvi, mis ulatuvad hõlpsasti sihtmärkideile igal pool Põhjalas. Arvestada tuleb ka seda, et Murmanski on maailma suurim laevastikubaas, mis tähendab, et piirkond on ka edaspidi sõjaliselt tähtis. Samuti pole selge, kas Balti riigid on arvestatud sisse Põhja tuumarelva-vabasse vööndisse. N. Liidul on seal teatavasti väga rohkesti rakettide ja muid relvabaase.

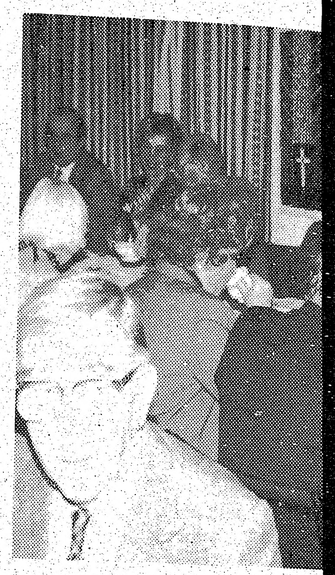

Kohvilauas vasakult: Güid
red Sepa, Helene Sepa, Lo
Seljaga vasakult: Riina Rei
härra Kimmel, Helmi Aru
Kungla, Johannes Linamäe.

Eesti Kodu 10. a

Juubelikokkutulek Sco

Eesti Kodu West Hillis, Torontos pidas juubelit — OMA LUBA Eesti Kodus", tat pidulikust nurgakivi-p Roadil, kus toimus Eesti (EAK) suurprojekti ehitam pealine eesti ühiskond on e kese Eesti".

Sündmust tähistati pidulik aktusega ja koosviibimisega 31. okt. '86 E. Kodu seltskonnaruumis saalitäie „oma" rahva ja külaliste osavõtul. Koosviibimise avas E. K. esimees Louis Tarandi tervitustega kokkutulnuile ja aukülalisile. Kodu ehitajatest olid kohal EAK juhatuse ja ehituskomisjoni esimees Alfred Sepa abikaasaga ja arhitekt Guido Laikve abikaasaga ning ehituse finantseerija, kadunud E. Ühispanga president Artur Ekbaumi lesk, kirjanik Salme Ekbaum (nüüd ka Eesti Kodu pere liige). Õpetaja Elmar Pähna südamlikele palve- ja tänu-sõnadele lauldi: „Tulgem siis tänuga Jumala ette". Õpetaja mälestas ka 50-et E. K. pere liiget, kes tänaseni surma läbi on lahkunud. Sopran Lydia Kööp laulis palvuse järel kauni laulu „Kui armsad on Su hooned" (Psalm 84). Aktust kaunistas E. K. Segakoor Ed. Tobrelutsu juhatusel viie isamaaliku lauluga, naislauljad rahvariietes rõhutamaks päeva pidulikkust ja tähtsust eesti ühiskonnale.

Julie Herma oma sõnavõtus meenutas E. K. ehituse alguse õnnistamist kadunud pastor Bruno Ederma poolt; tema poolt krundi leidmist ja ostmist 20 aastat tagasi, samuti pikki aastaid kestnud celtöid ning paljusid idealiste, kelle töövilja nüüd naudime. Kuulajad mälestasid austusega mehi, keda kõneleja nimetas tõelisteks nurgakivi-panijaiks, kes aga kõik äkilise surma läbi töö juurest varisesid. Lahkunute mälestuseks lauldi „Jumal, Sul ligemal . . ."

Mälestati Hugo Männikut, Bruno Edermad, Artur Ekbaumi, Ants Kersonit ja August Ruusauku. J. H. ütles, et Looja on tõesti Eesti Kodu õnnistanud. Oma arhitektuuriga, iluaedadega, eeskujuliku korra ja puhtusega on Eesti Kodu kujunenud meeldivaks ja rahulikuks koduks 134-

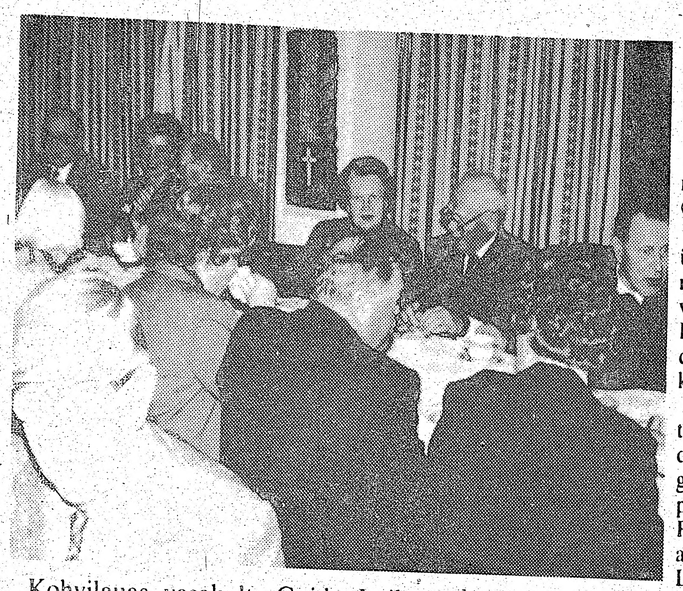

Kohvilauas vasakult: Guido Laikve, Onne Laikve, Alfred Sepa, Helene Sepa, Louis Tarandi, õp. Elmar Pähn. Seljaga vasakult: Riina Reinike-Lipp, õp. Kersti Kimmel, härra Kimmel, Helmi Arukäe. Ees: Ed. Tobreluts, Elna Kungla, Johannes Linamäe.

Eesti Kodu 10. aastapäev

Juubelikokkutulek Scarborough's

Eesti Kodu West Hillis, Scarborough linnaosas, Suur-Torontos pidas juubelit — „10 aastat OMA TUBA-OMA LUBA Eesti Kodus". 30. okt. '86 möödus 10 aastat pidulikust nurgakivi-panemisest 50 Old Kingston Roadil, kus toimus Eesti Abistamiskomitee Kanadas (EAK) suurprojekti ehitamise algus, ja kuhu ligi 200 pealine eesti ühiskond on endale rajanud kodud ja „Väikese Eesti".

Sündmust tähistati piduliku aktusega ja koosviibimisega 31. okt. '86 E. Kodu seltskonnaruumis saalitäie „oma" rahva ja külaliste osavõtul. Koosviibimise avas E. K. esimees Louis Tarandi tervitustega kokkutulnuile ja aukülalisile. Kodu ehitajatest olid kohal EAK juhatuse ja ehituskomisjoni esimees Alfred Sepa abikaasaga ja arhitekt Guido Laikve abikaasaga ning ehituse finantseerija, kadunud E. Ühispanga president Artur Ekbaumi lesk, kirjanik Salme Ekbaum (nüüd ka Eesti Kodu pere liige). Õpetaja Elmar Pähna südamlikele palve- ja tänu-sõnadele lauldi: „Tulgem siis tänuga Jumala ette". Õpetaja mälestas ka 50-et E. K. pere liiget, kes tänaseni surma läbi on lahkunud. Sopran Lydia Kööp laulis palvuse järel kauni laulu „Kui armsad on Su hooned" (Psalm 84). Aktust kaunistas E. K. Segakoor Ed. Tobrelutsu juhatusel viie isamaaliku lauluga, naislauljad rahvariietes rõhutamaks päeva pidulikkust ja tähtsust eesti ühiskonnale.

Julie Herma oma sõnavõtus meenutas E. K. ehituse alguse õnnistamist kadunud pastor Bruno Ederma poolt; tema poolt krundi leidmist ja ostmist 20 aastat tagasi, samuti pikki aastaid kestnud eeltöid ning paljusid idealiste, kelle töövilja nüüd naudime. Kuulajad mälestasid austusega mehi, keda koneleja nimetas tõelisteks nurgakivi-panijaiks, kes aga kõik äkilise surma läbi töö juurest varisesid. Lahkunute mälestuseks lauldi „Jumal, Sul ligemal . . ."

Mälestati Hugo Männikut, Bruno Edermad, Artur Ekbaumi, Ants Kersonit ja August Ruusauku. J. H. ütles, et Looja on tõesti Eesti Kodu õnnistanud. Oma arhitektuuriga, iluaedadega, eeskujuliku korra ja puhtusega on Eesti Kodu kujunenud meeldivaks ja rahulikuks koduks 134-le leibkonnale. Eesti Kodust on kasvanud „Väike Eesti võõrsil" nii, nagu toimetaja Karl Arro ja majandusmees Hugo Urm seda 10 aastat tagasi soovisid ja ennustasid (Ühispanga Uudised XX lk. 35—38). K. Arro nimetas E. K'le nurgakivi-panemist ühe vabade eestlaste suurima ehitusprojekti teostamiseks ja ideoloogiliseks rahvuslikkudele aspektidele toetuvaks vundamendiks. K. A. soovis, et koostöö ja rahvuslik vaim garanteeriks edu ka E. K. ellurakendamisel. Hugo Urm soovis samuti, et projekti krooniks edu ja et Eesti Kodu jääks kauaks püsima eestluse kantsina Kanada pinnale. J. H. lõpetas lootusega, et kõik osalejad kohtuvad jälle järgmisel juubelil, 3. juunil '88, siis, kui täitub 10 aastat juba valminud majade õnnistamisest.

Oma tervituses Alfred Sepa soovis õnne ja edu Eesti Kodule ja head koostööd Ehatarega, rõhutades eriti õp. B. Ederma panust mõlemale asutusele — krundi ostmist, kus maad jätkus ehitamiseks nii Eesti Kodule kui Ehatarele.

Arhitekt Guido Laikve tõi samuti häid tervitusi ja soove „juubilarile". Ta mainis, et ta vaatab rõõmuga ja rahuloluga selle visiooni täitumisele, mis sündis ja alguse sai tema joonestuslaual.

Aktuse lõpetas E.K. abiesimees Ado Anelin hoogsate isamaalike sõnadega ja Eesti Vabariigi hümniga.

Kohvilauas vahetati mõtteid ja vaadati mitmeid albumeid Meta Liidemani ja Toivo Visnapuu fotode kogudest. Fotod olid tehtud E. K. kaunist ümbrusest Highland-oru pargist, E.K. õuel peetud aiapidudest ja lippude heiskamistest eesti riiklike tähtpäevade puhul (Vabariigi aastapäev, Emadepäev, Võidupüha). Mustalindi-päeval olid lipud pooles vardas.

Austria teabeteenistus Läti protestijast

„Austria-Presse-Agentur" annab järgmise teate rootsi-lätlase Gunars Pavuls'i kohta:

„Austria politsei arreteeris ühe Lätis sündinud Rootsi kodaniku Nõukogude Liidu ausamba vandaliseerimise eest. Gunars Pavuls, 59 aastat vana, on sündinud Riias, Lätis, kuid tema kodukoht Rootsis ei ole teada.

Politsei teatas, et Pavuls oli tunnistand ennast süüdi, seletades, et ta soovis oma aktsiooniga tuua tähelepanu N. Liidu poolt okupeeritud Balti riikidele. Pavuls oli bensiiniga proovinud ausammast, mis tunnustab N. Liidu abi Austria vabastamisel Teise maailmasõja ajal, põlema panna."

Juhtum toimus peale Helsingi konverentsi avamist Hofburg'i lossi lähedal Viini südalinnas.

Politsei ütles, et mitu pangetäit bensiini oli paigutatud ausamba juurde ja siis põlema süüdatud. Ausammas asub Schwarzenberg'i platsil. Tuletõrjujad jõudsid aegsasti kohale ja kustutasid tule. Ausammas pääses ilma suurema kahjuta. Ausamba tagaküljele oli kirjutatud „This is just the beginning". (See on ainult algus)

Politsei teatas, et Pavuls'i on süüdistatud ausamba hävitamise katses. Ta karistuseks võib olla kuni kaks aastat vangistust.

Ausammas kujutab ühte loosungit-kandvat Punaarmee sõdurit. Austria seaduste järgi on kõikide Teise maailmasõja liitlaste ausambad riigi kaitse all.

ELEKTRIK
Sisseseaded, uuendused ja parandused elumajades või ettevõtetes.
Halling 762-9190
Litsents nr. E. 1044

BON AIR APPLIANCE SERVICE
PARANDAME
külmutuskappe ja pliite — igat liiki
☆ 33 aastat tööpraktikat ☆
Tel. 533-9334

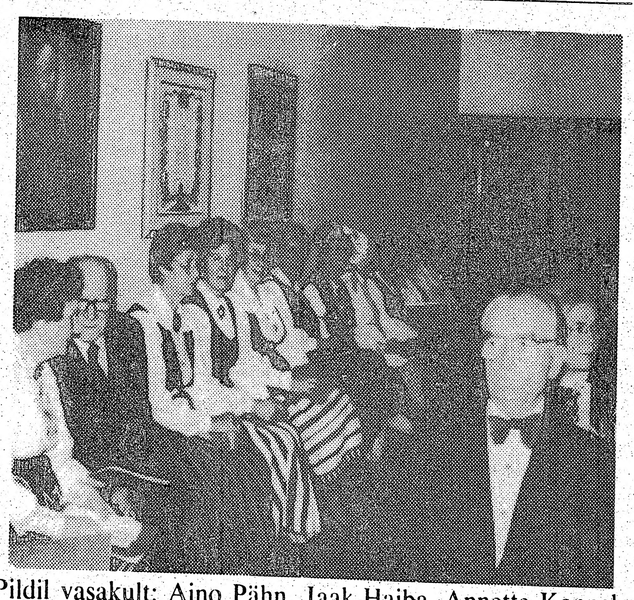

Pildil vasakult: Aino Pähn, Jaak Haiba, Annette Koppel, Melita Tarandi, Lidia Haljand, Miralda Plutus, Armilde Voika, Alice Kullango, Viive Musta, Tanni Kents, Adele Kelemit.

Lõpuks kogunes koor veel dan Sull' vanematest armastatud klaveri juurde ja ühislauluks kallis Kodumaa . . ." lauldi: „Kaunimad laulud pühen-

°J. H.

„Signature in Craft" kolmandast aastanäitusest

3 eestlast esinesid väljapanekutega

Metro Convention Centre's toimus 21.—25. novembril näitus ja müük, mis on juba kolmas selline viimase 3 aasta jooksul.

Lorraine Hunter oma artiklis Toronto Star'is kirjutas tõlkes umbes järgmiselt: „Mani Aesma, paremini tuntud „Manivalde" nime all tegi dramaatilise muudatuse oma karjääris paari aasta eest, kui ta lahkus Toronto ülikooli „Institute of Enviromental Science and Engineering'u" osakonna vanem-tehniku kohalt ja hakkas kunstpuutööd tegema. „Manivalde" on üks neist üle 200-st kunstkäsitööde väljapanijaist üle Kanada kes esinevad sellel näitusel oma töödega puu, tekstiili jm. aladel".

Näitust külastades selgus, et peale „Manivalde" võtsid sellest veel osa kaks eestlast.

„Kuubik 704-es" olid välja pandud „Piret Design" loomingud. Piret Sarapuu on noor eesti kunstnik, kes esitab käsitsi värvitud siidist oma jooniste järele valmistatud daamide riietusesemeid. Välja pandud oli kaks daamide peoriietust — mis koosnesid maitsekalt kaunistatud jakist ja lihtsast siidist kuuest. Ühel jakil domineeris kahetoonine roheline muster tumehallil põhjal, kuna teise ansambli põhitooniks oli helehall, kaunistatud kahetoonilise vanaroosa ja tume-halli aplikatsiooni-mustriga. Jakid olid kergelt vateeritud ja siidivoodriga. Riietust täiendasid samade värvitoonidega ja ilustustega käekotid. Hinnad $500.00—600.00. Minu sealoleku ajal uuris üks daam, kumba kleidi-ansamblit ta sellel aastal ostab; ta olevat ka eelmisel aastal siit peokleidi ostnud.

Peale imeilusate peokleitide oli veel välja pandud mahedate värvidega ja käsitsi-värvitud abstrakt-mustritega siidisalle, pluusisid ja meestelipse.

Oleks soovitav „Pireti Designi" moeloomingut ka laiemalt kaasmaalaste hulgas tutvustada ja selleks oleks sobiv just igaaastane Naisringi moenäitus, kus ta ise esineks modellina.

Kes soovib neid maitsekaid ja kunstniku nimega varustatud riietus-esemeid osta, võib helistada „Piret Design" 265-3079.

„Kuubik 407-es" esines härra A. Jäger oma puust treitud tarbe- ja iluasjadega. Välja pandud olid küünlalühtrid, laualambid, lillevaasid, kausikesed, kastikesed ja taldrikud jne. Kõik puuesemed olid peensuseni viimistletud ja kõrge-kvaliteetsed; hinnad mõõdukad. Tel. (705) 752-2056 R.R. No.1 Callander, Ont. P0H 1H0.

Jõudes „Manivalde" „Kuubik 319" juurde, nägin kahte last puuhobustel kiikumas põskede õhetades ja silmade särades. Üks hobune müüdi kohe ära. Kõikjal oli näha puust valmistatud ilu- ja tarbe-asju. Eriti hakkasid silma puust nõud, mis meenutasid kodumaal tarvitusel olnud külimitte. Suuruselt olid need küll väiksemad, mitmest puuosast maitsekalt kokku pandud ja kaunistatud põllulillede vanikuga, kus esinesid rukkililled, karikakrad ja põllumoonid.

Üks ukraina daam seletas mulle, et ta olla ühe suurema „Külimitu" juba ostnud õunte ja apelsinide tarvis, nüüd soovib osta väiksemat pähklite jaoks. Temale ja teistele ukrainlastele meeldivat just see põllulillede kaunistus mis meenutavat nende rahvariiete pluusi-mustrit ja värvisid. Asjade kaunistused on pr. Aesma joonistanud ja õlivärvidega esemetele maalinud.

Soovitasin pr. Aesma'd tulevikus ka „külimittusid" kaunistada meie rahvariide pluuside ja vöökirjade motiividega, ja välja panna järgmise aasta „Etnograafilise ringi" näitusel. Neid esemeid, eriti aga puuhobuseid, mis tooks nii palju jõulurõõmu lastele, on veel saada Burks Falls, Ont. P0A 1C0. Tel. (705) 382-2026.

ŠŠ

Sõjakurjategijad Austraalias

Reuteri teatel on Austraalia valitsuse erikomisjon nimetanud rohkem kui 60 „uusasunikku" kahtlusalusteks II maailmasõja ajal toime pandud sõjakuritegudes. Komisjoni esimees Andrew Menzies soovitab parlamendil täiendada Austraalia Sõjakuritegute Seadust, et võimaldada nende inimeste kohtu alla andmist kuritegude eest, mis on toimunud mujal kui Austraalias. Komisjon nimetati ametisse pärast seda kui üks kohalik raadiojaam nõudis Wiesenthali rapordi uurimist, mis nimetas nimepidi rohkem kui 40 Austraalias elavat natsi sõjakurjategijat.

Kinkige sünnipäevaks
„VABA EESTLANE"

SPORT

Ebausklikud sportlased

On palju atleete, kes üleolevalt naeratavad ja õlgu kehitavad, kui neilt küsitakse: „Kas olete ebausklik?". Keegi ei taha tunnistada, et ta võitu lootes usub õnnetoovatesse jõududesse. Keegi ei ütle, et tal on kaasas mingi talisman. Kuid siiski . . . .

Omaaegsel teivashüppestaaril, norralasel Charles Hoffil, oli alati kaasas riidest nukk, mida ta hoidis rohkem kui mingit väga väärtuslikku auhinda. Kahjuks talisman ei kaitsnud teda, kui ta enne 1924. a. olümpiamänge väänas jala ja Pariisis pidi nuttes pealt vaatama, kuidas ameeriklased näppasid tema eest medalid, suutmata ületada 4 meetrit. Hoffil oli 4.20 sel ajal „naljamäng". Üldse teivashüppajad olevat sportlaste hulgas kõige ebausklikumad. Nii ei laenanud neist keegi kunagi kolleegile oma teivast.

Ka enamik USA paremaid sportlasi on olnud suured ebausujüngrid. Kuulus sprinter Ch. Paddock kandis alati kaasas üht naelkinga, millega ta oli saavutanud oma esimese võidu jooksurajal.

Soomlaste suur Paavo Nurmi kandnud kohvrikeses alati Väikest Testamenti ega tahtnud kunagi leppida sellega, et finaaljooksud peeti pühapäeval.

Eesti paljukordse jalgpalli *meistermeeskonna* väravavahil Evald Tipneril oli alati kaasas klubi dressis nukk. Kõrgushüppaja Aksel Kuuse kandis alati musta baretti. Vanadest kulsustest oli talismaniga mees Aleksander Klumberg-Kolmpere, kes oma pruudilt sai kingiks pisikese lõngaotsakestest tehtud karupoja. See oli tal alati kaasas.

Meie poksitreeneril Nigol Maatsool olid omal ajal kuulsad saapad, milles peituvat imevägi tundis iga Tallinna nahkkindamees. Kes need saapad jalga pani, see tuli ringist välja võitjana!

Ta vend Peeter Matsov (kes oma nime ei eestistanud) omas kuulsa eesti vöö. Meie profipoksija Valter Palm kandnud seda vööd sageli oma võidushansside kindlustamiseks.

Võistlusele minnes tähendavat väga palju, kes esimesena vastu tuleb. On see naine, siis läheb räbalasti. Paljud raskejõustiklased on enne võistlust otsinud seintelt ja nurkadest õnnelikke, sest need kindlustavat võidu.

E. R.

Jälgige eesti organisatsioonide tegevust VABA EESTLASES!

Spordimärkmeid

Oktoobrikuu lõpus Budapestis peetud maailmameistrivõistlustel klassikalises maadluses juhtus üsna ainulaadne lugu — 82 kg kehakaalu klass jäi ilma võitjata. Finaalis näitasid ungarlane Komaromi ja poolakas Daras nii vähest maadlushuvi, et kohtunikud otsustasid nad passiivsuse pärast diskvalifitseerida ja kuldmedal jätta välja andmata. Mõlemale anti hõbemedal. Mängus olnud kümnest „kullast" läks viis N. Liitu. Enne II maailmasõda domineerisid sel alal soomlased ja rootslased. Nüüd võitis ainsa esikoha Skandinaaviale rootslane Thomas Johansson üliraskekaalus (üle 130 kg).

☆

Täiskasvanute kõrval peetakse maailma- ja Euroopa meistrivõistlusi jalgpallis ka noortele. Oktoobris lõppes Jugoslaavias viiendat korda peetud EM kuni 19 a. juunioridele. Esmakordselt tuli võitjaks Ida-Saksa, võites finaalis Itaaliat 3:1. Kolmandaks jäi Lääne-Saksa. 1987. aastal on kavas Kanada korraldusel MM noortele alla 16 aasta. Võistlused peetakse 12.—25. juulini ja mängud toimuvad neljas kohas: Torontos, Montrealis, Saint John'is (N.B.) ja St. John'sis (Nfld). Osa on võtmas üle 100 riigi meeskonnad, kuid Kanadasse tuleb neist ainult 15 parimat kvalifikatsioonimängudest. Kanada kui korraldaja maa pääseb tavakohaselt finaalturniirile ilma eelvõistluseta.

☆

Mullu tunnistati maailma ekspertide poolt aasta parimaks kergejõustiklaseks marokolane Said Aouita, kelle nimel on maailmarekordid 1500 ja 5000 meetri jooksudes. Ja kahtlemata saab ta selle tiitli ka tänavu, kuigi tal oli ebaõnne uute maailmarekorditega. Neljal katsel 2000—5000 meetris jäi tal joostud 13 km kohta tippmarkidest kogusummas puudu 1,62 sekundit! Ühelgi teisel jooksjal ei ole sellist võimete ulatust. Ta isiklik rekord 800 meetris on näiteks 1.44,83 ja tänavu esmakordselt joostud 10 000 meetris 27.26,11. Ta on „ähvardanud" joosta 10 km alla 27 minuti ja võtta enda nimele kõik maailmarekordid 1500—10 000 m. Mis on täiesti usutav tema võimete juures. Ühe ameerika eksperdi arvatese on jooksja nr. 1 kõigi aegade kohta siiski ikka veel Paavo Nurmi, kelle käes olid maailmarekordid 12 alal (1500—20 000 m) ja kes võitis olümpiamängudel 9 kuld- ja 3 hõbemedalit. Kuid Nurmi hiilgeaastail oli elu konkurentsi suhtes palju kergem. Ei olnud suurjooksjaid ega vastaseid Aafrikast, Balkani riikidest ja Venemaalt, kus kergejõustikutase sajandi esimesel poolel oli üsna madal.

☆

Kergejõustiku Euroopa meistrivõistlustel Stuttgardis oli üheks suuremaks üllatajaks shveitslane Werner Günthor oma maailmarekordilähedase tulemusega 22.22 m kuulitõukes. Et see ei olnud ühekordne juhuslik saavutus, näitab vaatamata hooaja lõpule hiljuti saavutatud 22.16.

☆

Läänesakslane Klaus Tefelmeier, kes Stuttgardis tuli 84.76-ga odaviskes Euroopa meistriks näitas hiljuti, et see ei olnud õnnelik ühekordne täistabamus. Võistlustel Comos, Itaalias, püstitas ta 21. septembril 85.74-ga uue maailma tipptulemuse. Seenine rekord kuulus 85.38-ga Tom Petranoffile (USA).

Kõrgushüppaja Aksel Kuuse oma kuulsa musta baretiga.

H. Käbiküla

Helsingi trammidest juhitakse turistide tähelepanu alati tramiliinile 3T. See sõidab loperguse kaheksa kujuliselt läbi linna, andes üsna hea ülevaate Helsingi keskosast. Ka on neis trammivaguneis heliaparatuur, mille kaudu sõitjatele antakse varem salvestatud informatsiooni. Öeldakse, kus tramm parajasti on või juhitakse tähelepanu huviobjektidele millest tramm möödub.

Kui tramm jõuab sadamasse, teadustab hääl, et see on Olümpia-sadam, kust lahkuvad laevad Poolasse, Rootsi ja Eestisse. Just Eestisse. Mitte nii nagu see „Katarina" laevamees ütles.

Võibolla kõige rohkem Eestit Soomes võib leida Helsingi ülikooli raamatukogus. Milline eestluse varaait! Lugesin seal vanu ajalehti — *Päevalehte* ja *Uus Eestit*. Tihtipeale vaadatakse ajalehele viltu ja nad visatakse ära juba järgmisel päeval. Ometi võivad nad olla suurepärasteks ajaloodokumentideks. Ja sellistena ma neid ka uurisin. Helsingi ülikooli muude osadega sain tutvuda ainult põgusalt, kuid need on aukartustäratavad.

See oli üks kas 1932. või 1933. aasta *Päevalehe* number, kust ma leidsin teate et Türgil oli üks orav jäänud auto alla. Milline õnnelik aeg, kui isegi väikeses provintsilinnas surma saanud orav oli küllalt tähtis, et leida äramärkimist pealinna suurimas ajalehes.

Kuigi ma teadsin, et laev Tallinna lahkub Olümpiakailt *Eteläsatamast* ja kuigi ma üsna tihti juhtusin sadama kanti, ei juhtunud ma sinna kunagi sel ajal kui „Georg Ots" oleks seal olnud.

Kuni päevani enne minu ärasõitu, kui ma trammiga jõudsin sadama ja laev oli kai ääres. Selle aja peale kui ma trammipeatusest jõudsin laeva juurde, oli üks mees juba valmis otsa lahti viskama.

„Georg Ots" (suurte venekeele tähtedega laeva vööris ja palju väiksemate ladina tähtedega kaptenisilla küljel) on täitvärki laev, suur ja moodne.

Olin Helsingis marjaajal. Mustikaid, punaseid ja musti sõstraid, vaarikaid ja karusmarju — kõik delikatessid ja haruldused Ameerikamaal. Aga Soomes kõik puha „*kotimaa*" marjad.

Ja siis nägin ma pohli. Kange himu oli neid proovida. Et kas nad suhkruga süües ikka maitsevad nagu ma mäletasin et nad maistsevad. Ostes oli natuke hirmu ka, et järsku hävitan jälle ühe ilusa mälestuse ja valmistan endale uue pettumuse. Aga maitsesid just nagu ma mäletasin, et nad maitsevad.

Läksin Soome, et leida Eestit. Kas ma leidsin? Natuke! Aga rohkem, kui olin lootnud. Ja küllalt palju et minna uuesti otsima. Nüüd juba laiemas kaares ja mitte üksi Helsingist.

Novembris 1985

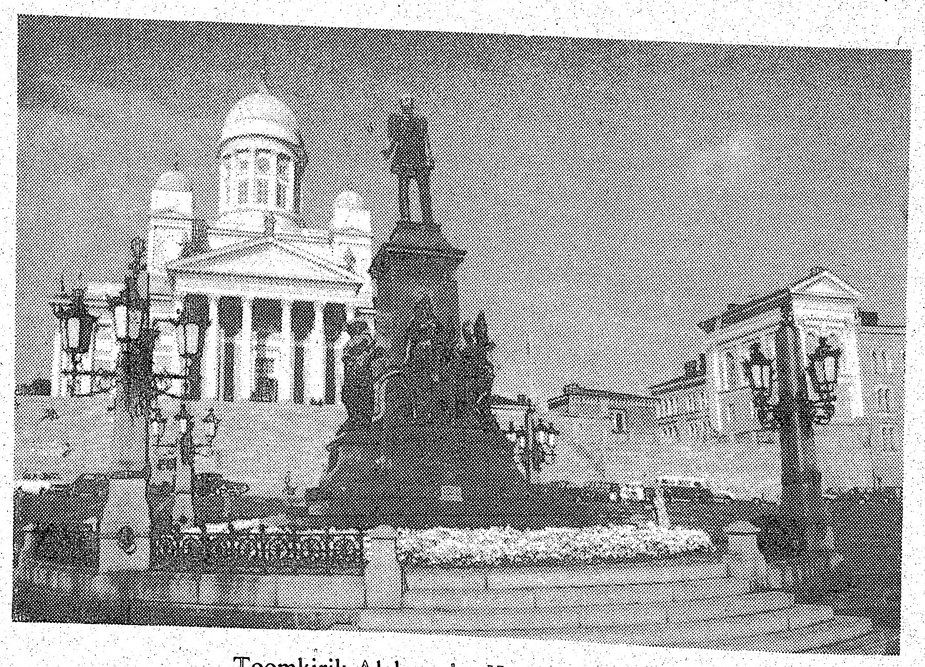

Toomkirik Aleksander II mälestus-sambaga.

Kir

Kultuurielu Vanc

Eesti Kultuuri Ühing K
21. novembril debüteeris Va
Mare Toompuu. Sotsiaaltead
nud „Ühiskonnatööst ja prob

Paduvihmale vaatamata oli l
kohal kolmekümnene kuulajaskond, kellega referent lõi otseko
he ülisooja kontakti. Omaenese t
töö taustal andis ta väga elavalt
kirjeldatud pildi tänapäeva ühiskonnast ja selle probleemidest.

Mag. Toompuu tööväli on olnud üsna mitmekülgne: „skid row" ehk „pasatskipark", laste hoolekanne, kutse- ja ülikooli õpilaste nõuandja (counselor), samuti sotsiaalteaduse õpetaja ülikoolis. Seetõttu on tema hooldamisel olnud muude hulgas alkohoolikuid, tänavatüdrukuid, rasedaid teismelisi, koduse vägivalla all kannatanud perekondi ja hämmelduses noori.

Nii palju häda ja viletsust näinud inimesele on pilt meie ühiskonnast hoopis erinev sellest, mida ise arvame tundvat. Paendumatu bürokraatia, töötus, vähene eneseteadvus, ühiskonna surve ja pinge, Hollywoodi-mentaliteet, alkohol ja droogid ei aita kaasa olukorra paranemisele.

Kohalolevatele vanematele ja vanavanematele jagab referent nõu oma rikkalikust varasalvest. Noortega tuleb leida usalduslik vahekord, siiski hoides kodust *distsipliini, mida arenevale isikule* peab õpetama. Tähtsaim on perekonnaliikmete-vaheline kommunikatsioon, õiguste ja kohustuste selge ja järjekindel piiritlus. Aegajalt tuleb muuta reeg-

Kriitiline nõukogud

Lääne korrespondendid
„Literaturnaja Gazeta" poolt
nõukogude vene luuletaja Jevgen
da viimane pidas Kirjanike Li
mitmeid Jevtushenko poolt krii
kusi Stalini ajastu ja teiste küsi

Infoagentuur Associated Press'i korrespondent Alison Smale kirjutab, et Jevtushenko kõne tekst, mis leidis tee „The New York Times'i" Moskva büroosse ja anti viimase poolt edasi ka Associated Press'ile on kaks korda nii pikk kui see versioon, mis ilmus hiljuti „Literaturnaja Gazeta's". Jevtushenko ütles telefoniteel Associated Press'ile, et „Literaturnaja Gazeta" ei olnud aga muutnud tema kõne tähendust. „Nad avaldasid lihtsalt kõikide kõnede lühendatud versioonid," kommenteeris Jevtushenko, lisades, et tema arvates avaldatakse tema kõne täielik tekst hiljem.

Jevtushenko kajastas oma sõnavõtus N. Liidu juhi Mihhail Gorbatshovi poolt tehtud üleskutseid suurendatud avameelsuseks nõukogude avalikus elus.

Associated Press'i kirjasaatja ütleb, et Jevtushenko läks oma kõnes sellest kaugemale, kritiseerides kaudselt tsensuuri.

Tema kõne täielikust tekstist ilmneb, et Jevtushenko kritiseeris muuhulgas ka toiteainete ratsioneerimist nõukogude provintsides ja nõukogude eliidi mitmesuguseid privileege. Jevtushenko vastustas ka salatsemist ja laialtlevinud ta-

ustiklaseks marokolane
Aouita, kelle nimel on
arekordid 1500 ja 5000
jooksudes. Ja kahtlemata
a selle tiitli ka tänavu,
al oli ebaõnne uute maa-
korditega. Neljal katsel
-5000 meetris jäi tal joos-
km kohta tippmarkidest
mmas puudu 1,62 sekun-
helgi teisel jooksjal ei ole
võimete ulatust. Ta isik-
ord 800 meetris on näi-
.44,83 ja tänavu esma-
t joostud 10 000 meetris
1. Ta on „ähvardanud"
10 km alla 27 minuti ja
nda nimele kõik maailma-
id 1500—10 000 m. Mis
esti usutav tema võimete

Ühe ameerika eksperdi
se on jooksja nr. 1 kõigi
kohta siiski ikka veel
Nurmi, kelle käes olid
arekordid 12 alal (1500
00 m) ja kes võitis olüm-
ngudel 9 kuld- ja 3 hõbe-
t. Kuid Nurmi hiilgeaastail
konkurentsi suhtes palju
n. Ei olnud suurjooksjaid
staseid Aafrikast, Balkani
st ja Venemaalt, kus ker-
tikutase sajandi esimesel
oli üsna madal.

★

gejõustiku Euroopa meist-
lustel Stuttgardis oli üheks
naks üllatajaks shveitslane
r Günthor oma maailma-
ilähedase tulemusega
m kuulitõukes. Et see ei
ühekordne juhuslik saavu-
itab vaatamata hooaja lõ-
iljuti saavutatud 22.16.

★

nesakslane Klaus Tefel-
kes Stuttgardis tuli 84.76-
aviskes Euroopa meistriks
hiljuti, et see ei olnud ön-
ühekordne täistabamus.
stel Comos, Itaalias, püs-
a 21. septembril 85.74-ga
aailma tipptulemuse. Seni-
kord kuulus 85.38-ga Tom
offile (USA).

na mäletasin et nad maist-
. Ostes oli natuke hirmu ka,
sku hävitan jälle ühe ilusa
tuse ja valmistan endale
bettumuse. Aga maitsesid
agu ma mäletasin, et nad
evad.
sin Soome, et leida Eestit.
na leidsin? Natuke! Aga
m, kui olin lootnud. Ja kül-
alju et minna uuesti otsima.
juba laiemas kaares ja mit-
i Helsingist.

vembris 1985

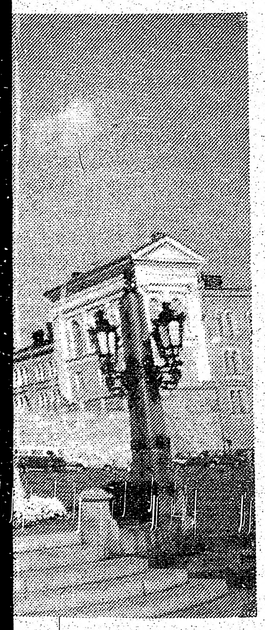

baga.

kirjandus • kunst • muusika

Kultuurielu Vancouveris

Eesti Kultuuri Ühing Kanadas (EKÜK) loenguõhtul 21. novembril debüteeris Vancouveri Meie Kodus mag. Mare Toompuu. Sotsiaalteadlasena oli ta teemaks valinud „Ühiskonnatööst ja probleemidest tänapäeval".

Paduvihmale vaatamata oli kohal kolmekümnene kuulajaskond, kellega referent lõi otsekohe ülisooja kontakti. Omaenese töö taustal andis ta väga elavalt kirjeldatud pildi tänapäeva ühiskonnast ja selle probleemidest.

Mag. Toompuu tööväli on olnud üsna mitmekülgne: „skid row" ehk „pasatskipark", laste hoolekanne, kutse- ja ülikooli õpilaste nõuandja (counselor), samuti sotsiaalteaduse õpetaja ülikoolis. Seetõttu on tema hooldamisel olnud muude hulgas alkohoolikuid, tänavatüdrukuid, räsedaid teismelisi, koduse vägivalla all kannatanud perekondi ja hämmelduses noori.

Nii palju häda ja viletsust näinud inimesele on pilt meie ühiskonnast hoopis erinev sellest, mida ise arvame tundvat. Paendumatu bürokraatia, töötus, vähene eneseteadvus, ühiskonna surve ja pinge, Hollywoodi-mentaliteet, alkohol ja droogid ei aita kaasa olukorra paranemisele.

Kohalolevatele vanematele ja vanavanematele jagab referent nõu oma rikkalikust varasalvest. Noortega tuleb leida usalduslik vahekord, siiski hoides kodust distsipliini, mida arenevale isikule peab õpetama. Tähtsaim on perekonnaliikmete-vaheline kommunikatsioon, õiguste ja kohustuste selge ja järjekindel piiritlus. Aegajalt tuleb muuta reegleid kohandumaks uutele olukordadele. Ühiskonna-pinge võib olla väga tugev, mis seletab kriitilistesse arvudesse tõusnud teismeliste vabasurma.

Tänapäevane telerist-õpitud „Hollywoodi-mentaliteet", kohene enese-rahuldamine, liialdatud seksuaalsus ja droogid võivad eriti noort ja küpsemata isiksust hämmeldada. Halvimas olukorras on need, kes peale kooli lõpetamist ei leia tööd: neil pole võimalust enesekindluse arendamiseks — aega on laialt, kuid puudub siht.

Olukorra parandamiseks peaksime olema üldiselt teadlikud probleemidest, tundma ja lahendama enese nõrkusi ja olema abiks teistele. On oluline, et oskaksime kuulmise kõrval ka kuulatada (ingliskeelne vaste: hear/listen), öeldust õieti aru saada ja meeles pidada. See on tegelikult raske ja nõuab suurt treeningut, olles eriti tarvilik inimlikkude vahekordade lahendamisel.

Peale elavat diskussiooni suunduti traditsiooniliselt alakorrale maitsmaks suupisteid ja hõrgutisi Edda Davise ja Mara Pütsepa organiseerimisel.

Järgmine kokkutulek on peakoosolekuks 23. jaanuaril 1987, samal korral arh. Linda Valter Aug'i referaat „Eesti talu arhitekti vaatevinklist".

HMH

Ella Jostmani kudumistööde ja Armilde Pihla ning Dagmar Pint'i käsitööde näitusmüügilt, mis toimus pühapäeval, 30. novembril Eesti Majas. Foto: T. Säägi

Kriitiline nõukogude luuletaja

Lääne korrespondendid kirjutavad Moskvast, et „Literaturnaja Gazeta" poolt avaldatud lõigud tuntud nõukogude vene luuletaja Jevgeni Jevtushenko kõnest, mida viimane pidas Kirjanike Liidu koosolekul, ei sisalda mitmeid Jevtushenko poolt kriitilises toonis tehtud märkusi Stalini ajastu ja teiste küsimuste kohta.

Infoagentuur Associated Press'i korrespondent Alison Smale kirjutab, et Jevtushenko kõne tekst, mis leidis tee „The New York Times'i" Moskva büroosse ja anti viimase poolt edasi ka Associated Press'ile on kaks korda nii pikk kui see versioon, mis ilmus hiljuti „Literaturnaja Gazeta's". Jevtushenko ütles telefoniteel Associated Press'ile, et „Literaturnaja Gazeta" ei olnud aga muutnud tema kõne tähendust. „Nad avaldasid lihtsalt kõikide kõnede lühendatud versioonid," kommenteeris Jevtushenko, lisades, et tema arvates avaldatakse tema kõne täielik tekst hiljem.

Jevtushenko kajastas oma sõnavõtus N. Liidu juhi Mihhail Gorbatshovi poolt tehtud üleskutseid suurendatud avameelsuseks nõukogude avalikus elus.

Associated Press'i kirjasaatja ütleb, et Jevtushenko läks oma kõnes sellest kaugemale, kritiseerides kaudselt tsensuuri.

Tema kõne täielikust tekstist ilmneb, et Jevtushenko kritiseeris muuhulgas ka toiteainete ratsioneerimist nõukogude provintsides ja nõukogude eliidi mitmesuguseid privileege. Jevtushenko vastustas ka salatsemist ja laialtlevinud tavа mahavaikida ilmseid vigu.

Jevtushenko ei nõutanud oma kõnes tsensuuri ärakaotamist, vaid rääkis hoopis paljudest headest sotsiaalsetest kirjandusteosest, mis on ootamas konstruktiivset diskussiooni ja avaldamist.

„Literaturnaja Gazeta" jättis oma versioonist välja Jevtushenko poolt avaldatud kibeda kriitika eriliste kaupluste ja muude privileegide pihta, mida naudivad kirjanikud ja teised eliidi liikmed.

„Igasugune kinnine toidu ja kaupade müük on moraalselt lubamatu, kaasaarvatud erilised suveniiride kioskide ratsioonikaardid, mis on iga selle kongressi delegaadi ja ka minu taskus," ütles Jevtushenko.

Ta deklareeris, et toiduainete ratsioneerimine mõnedes linnades 40 aastat pärast sõja lõppu on samuti „moraalselt lubamatu"

Associated Press'i kirjasaatja ütleb, et „Literaturnaja Gazeta" jättis veel muuhulgas välja järgmise passuse Jevtushenko kõnest Kirjanike Liidule: „Meil ei ole õigust vaikida maha tõsiasja, et minevikus tallati jalgade alla paljude keskklassi kuuluvate põllumeeste ja ebaõiglaselt süüdistatud kulakute väärtuslikke majanduslikke ideesid ning et toimus bolsheviklike punakaartlaste, punaarmee parimate komandöride, tööstuslike kaadrite ja leninistliku mõtte juhtivate esindajate armutu hävitamine." Jevtushenko ei nimetanud oma kõnes aga Stalinit nimepidi.

„The New York Times'i" Moskva korrespondent Serge Schmemann kirjutab ajalehes, et Jevtushenko kõne Kirjanike Liidu kongressi kinnisel istungil võeti vastu kauakestnud aplausiga.

Tähelepanu Ivaski kujutavkunstile Helsingis

Ivar Ivaski kunstinäitus toimus Helsingi Ulikooli Raamatukogu „Galleria Rotunda" ruumis. Väljapanek koosnes 36 joonistusest, kollaazhist ja fotost, mis loodud aastail 1975—1986, samuti raamatuist ja kirjandusajakirja WLT (World Literature Today) numbreist, mis olid Ivaski poolt illustreeritud.

Galerii avaldas sündmuse puhul 16-leheküljelise soome- ja rootsikeelse kataloogi, kus oli avaldatud kümme Ivaski tööd ja Ivaski luuletusi soomekeelses tõlkes. Avamisel 3. okt. luges Ivask oma luulet eesti keeles, tema soomekeelseid luuletusi prof. Kai Laitinen.

Väljaantud kataloog on eriti maitsekas, pealkirjaga „25 Ivar Ivaski akent lõpmatusse". Sisus esimesena Astrid Ivaski foto abikaasast Colorados. Siis tema kirjutis „Luuletaja kujutavkunstnikuna", kus selgub et kujutavkunst pole kogemata sattunud tuntud luuletaja loomingu ääremaale, vaid on juba olnud ta isagi huvialaks, kui see noorena õppis Peterburis kunstiajalugu. Ka oma ülikooli õpinguid alustades kaalutles Ivar mõnda aega kunstiajaloo õppimist. Artikli juurde on lisatud allkärped „Joonistusist" ja „Kollaazhidest", kümme mõtet joonest ja joonistamisest ning kümme viisi valge paberi oma poole võitmiseks, mis on tema loomingu saladuse aluseks. Sama tekst on kõrvutatud rootsikeelsega.

Ivaskit tutvustatakse eesti luuletaja, kunstniku ja kriitikuna, kes on Oklahoma ülikooli professor ja kirjandusajakirja „World Literature Today" toimetaja. Juho Salokannel on tõlkinud kümme osa I. Ivaski poeemist „Verandaraamat".

Kataloogis on avaldatud „Jääheisatuse", „Lõpmatu lainetuse", „Sügise sambad" ja „Cantico" nimelised kollaazhid, joonistused „Marie Underi mälestusele", „Ausutus Timo Sarpanevale", „Sügismotiivid" ja illustratsioon luuletuskogust „Elukogu", fotodest „Motiiv Soome järvelt".

Näitusest kirjutati Helsingi ülikooli ajalehes „Yliopisto" (nr. 28, 10. okt. 1986), kus tutvustati olevat näitust, märkides, et „Ivar Ivask ei ole eriti tuntud kujutavkunsti sõpradele, aga rahvusvahelises kirjandusringkondades on ta olnud juba kaua hinnatud eestikeelse nüüdisluule esindaja. Lisaks ta on toimetanud tähelepandavat rahvusvahelist ajakirja „World Literature Today", mis jagab igal teisel aastal Neustadt internatsionaalset kirjandusauhinda, mis 1984. aastal määrati soomlasele Paavo Haavikkole.

Lisatakse veel, et Ivaski luulest on kirjandusе uurijad leidnud erilisi korduvaid jooni, nagu näiteks identsust mikro- ja makrokosmose vahel, hävituse ja uuestisünni jõudu. Victor Koshkin-Yoritzi arvates ka Ivaski kujutavkunstilises esituses on samad elemendid ja omased jooned: unistus maailmadest, mis on juba sündimas või suremas.

Kirjutise juures on Ivaski pliiatsijoonistus „Vuoksilaine".

Soome ajaleht „Uusi Suomi" (7. nov. 1986) on oma kultuurimärkmete üldpealkirjaks pannud: „Kui luuletaja hakkab joonistama". Ivaski loomingu selgituseks on võetud väljend: „Joonistan, kuna aeg-ajalt ei pea vastu sõnade kärale". Tööde kohta öeldakse, et „paberi põhivalge on joonistuste tähtsaim värvus, valge avarus tööde tähtsaim ulatavus, mis jätkub kaugele joonistuse kompositsiooni taha ja ümber. Tumedam toon on abstraktne kude, mis siiski näib orgaaniliselt liituvat kokku looduse seaduse kohaselt ega mitte mehaaniliselt. Selles peitejärgus looduselähedus on suures osas Ivaski kunsti veetlevus — ta on luuletaja ka oma kujutavkunstis.

Kirjutise juurde on lisatud kollaazh „Lõpmatu lainetus".

Sama näitus avatakse 2. jaanuaril 1987 Stokholmi Eesti Majas.

HO

Ontario Etnilise Pressiühingu aastakoosolek

„Ethnic Press Association of Ontario" pidas novembris oma iga kahe aasta tagant toimuva peakoosoleku. Ühingusse kuulub Ontario etnilistest ajalehtedest üle 60 väljaandja, see on oma iseloomult lehtede-väljaandjate organisatsioon.

Koosolekul võeti vastu resolutsioon, mis saadeti Kanada valitsusele, et tulevikus Kanada välispassidelt jääks ära sünnikoha nimetus, kuna see on põhjustanud välismail sekeldusi ja on ka vastupidine Kanada põhiseadusele ning inimõiguste eeskirjadele.

Pärast tavalist töökoosolekut, kus dr. J. Kirschbaum andis ülevaate tema toimetusel ilmunud ajalooraamatu saamisloost, toimunud valimistel valiti tagasi esimeheks V. Mauko, esimeseks abiesimeheks M. Malicki, teiseks D. Iannuzzi ja kolmandaks M. S. Qaadri. Eestlasist valiti reklaamikomitee juhatajaks „Vaba Eestlase" esindaja Hannes Oja.

Samal koosolekul tutvustas A. Nõmmik baltlaste allkirjade aktsiooni ÜRO'sse vaatleja koha saamiseks ja palus, et etnilised ajalehed sellele omalt poolt kaasa aitaksid.

H.

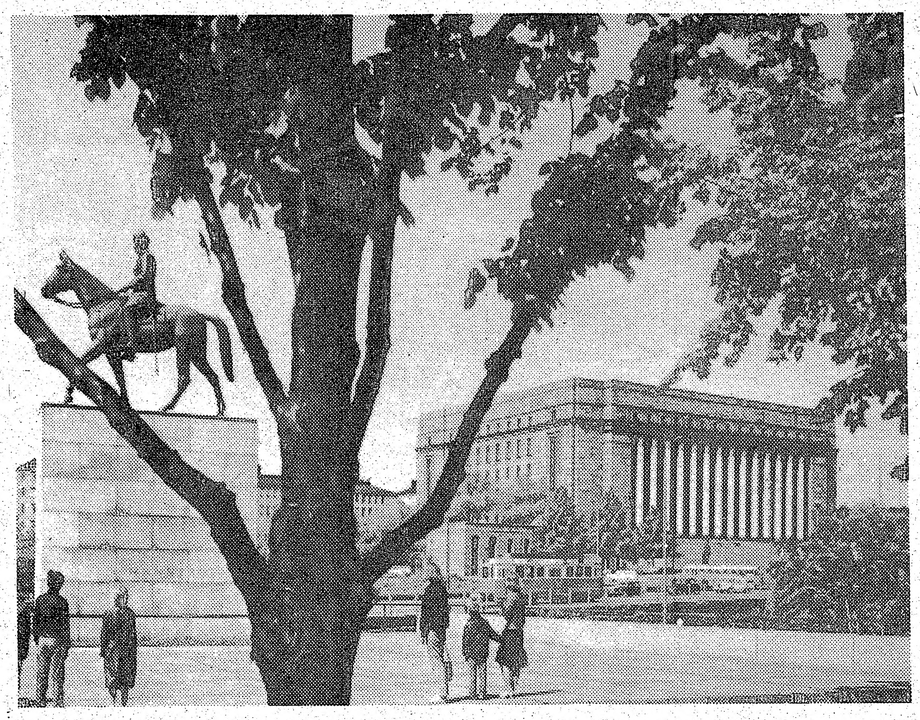

Marssal Mannerheimi ratsakuju ja Eduskunna-hoone.

Kiri Helsingist

Ameerikas-sündinud eesti stipendiaat vaatleb Soome olusid

Helsingi ühe suurima kaupluse „Sokos'e" ees seisab juba mitmendat päeva taevani ulatuv haljas kuusk. Ka väärika „Stockmanni" kaubamaja alumist korrust ehib — küll hoopis hõbeda-ja-roosa-karva metallist — jõulupuu. Ning „pikkujoulu" — „pisijõulude" ehk advendi — tulekut kuulutavad juba mitmendat nädalat reklaamid, mis aasta ringi ehivad ajalehe Helsingin Sanomat esilehekülge. (See on ehk ainus leht maailmas, kus uudised algavad alles viiendal-seitsmendal leheküljel). Ei, peab ütlema, et maal, mille nn. heaolu-ühiskond toetub teatud määral sotsialistlikele põhimõtetele, on ometi kõik kapitalismi võtted selged. Kui mõelda, et advendi esimese pühani on veel nädal aega . . .

Ent Soome pealinnas on see enneaegne pühedehullustus ehk andestatavam kui mõnes Põhja-Ameerika suurlinnas. Ühendriikides kasvanule mõjub uudsusena asjaolu, mis Eestis-sündinud inimesele on üpris tuttav — Soome lahe ääres asuvaid maid külastab päike hilissügisel haruharva. Helsingis kui Soome ühes lõunapoolseimas asulas õiget „kaamost" ehk polaaröödküll ei esine — et seda päev otsa venivat hämarikku kogeda, tuleb reisida mitusada kilomeetrit põhja poole, Lapimaale. Pealinnas päike siiski tõuseb — praegu kella poole üheksa paiku — ent roomab päev läbi vastumeelselt mööda silmapiiri, harilikult paksu pilvekatte all. Helsingi rohketel haljasaladel on puudelt kirevad lehed ammu langenud. Merelt puhub kõle tuul ja vihma sajab peaaegu iga päev. Pole ime, kui inimeste mõtted vägisi pühade poole kisuvad.

Endisele New Yorgi elanikule torkab silma ühe nähtuse puudumine — Helsingi tänavanurkadelt ei leia jõuluvanadena kostümeeritud päästearmeelasi oma headtegeva organisatsiooni jaoks raha kerjamas. Kui vaid mõned kuud Soomes viibinud üldse sobib oma uue asukohamaa kohta üldistusi teha, siis ehk niipalju, et kui Põhja-Ameerikas esineb puruvaesust suhteliselt vähe, siis Soomes veelgi vähem. Nii USA's kui Kanadas moodustab nn. keskklass valdava osa elanikkonnast, ent vähemalt Ühendriikides võib siiski rääkida pööraselt rikkaist samuti kui neist, kes vaevaga ära elavad. Soome seevastu on lausa keskklassi paradiis — sotsiaalhoolekanne ja maksustamissüsteem hoolitsevad selle eest, et keskmisest üles- või allapoole on raske pääseda. Soomes aga tähendab „kuldne keskmine" kaunis mugavat elulaadi — seda vaatamata (ameeriklase silmis) lausa kohutavatele hindadele. „Ema, mis on näljasurm?" küsib pisike tüdruk televisioonireklaamis. Ja tõepoolest — siin tundub see mõiste nagu midagi muinasjutust.

Hoopis teisi ühiskondlikke probleeme sõelutakse siinses ajakirjanduses. Põhjamaade võitlusest joomarluse vastu (rääkimata selle teema veidi muigama-panevast leierdamisest Nõukogude Liidus, millest suurt ala võiks ju samuti „põhjamaaks" nimetada) on nii palju räägitud, et ehk polegi mõtet seda siin mainida. Siiski — Soomes ja Rootsis esineb viinavõtmisega seoses terve rida kaasnähtusi, millega uustulnukal tuleb harjuda. Mõnel Soomes mitte-elanul on kuuldud juttude põhjal ehk tekkinud ettekujutus, nagu lebaks siin igal tänavanurgal joodik. Ometi see nii ei ole. Kummaline on aga reede õhtuti sõita avaliku transpordiga ja märgata äkki, et buss või tramm on täis inimesi, kel näpuotsas kõlksub kilekotitäis viinapudeleid — tõenäoselt ähmiga ostetud riiklikust viinapoest, kus enne reedeõhtust sulgemisaega tekivad pikad sabad. Veini ostetakse vähe — peamiselt ikka viina. Pühapäeva pealelõunalgi hulgub metrovaguneis hästi riietatud noorukeid, kes pole veel pohmeluseni jõudnudki, vaid on alles korralikult purjus.

Suhtumine alkoholi, nagu mitmesse muussegi asja, näib kalduvat äärmustesse. Võrreldes mõne teisega on soome rahvas silmapaistvalt töökas, avalikes kohtades valitseb kord ja ühiskondlikes suhetes (väljaarvatud heade tuttavatega) kindlasti rangem etikett kui Ameerikas — seda vaatamata ameerika kultuuri „laostavale" mõjule, nagu paljud vanemad inimesed siin tavatsevad väljenduda. Noored enamasti on kiindunud Lääne-Euroopa ja eriti Ameerika muusikasse ja riietusse. Tähtsat rolli nende trendide vahendamisel mängib Stockholm, kus nädalalõputi käiakse end „lõdvendamas". Samas aga taunitakse rootslaste „liigselt vabat" käitumist. Tunnen noort soomlannat, kelle suhtumine on ehk tüüpiline. Ta on teismelisena veetnud aasta Ühendriikides (sellest „jenkkivuosist" ehk „jänkiaastast" unistab pea iga soome koolilaps), harrastab ameerika rokki ja rootsi riideid, leiab, et Soome ei ole küllalt kosmopoliitne. Samas aga arvab ta, et ameerika ja rootsi noori on liiga vabalt kasvatatud, et neil puudub ühiskondlik vastutustunne, et nad ei võta elu küllalt tõsiselt.

Lisaks alkoholi liigtarvitamisele on ajakirjanduses sageli luubi all „pagulaste" probleem. Praegu tähendab see Soomes konkreetselt peamiselt vietnamlasi, kuid selle teema taga peitub ulatuslikum küsimus — nimelt soomlaste suhtumine välismaalastesse. Üldse on viimastel aastatel suurenenud mitmesuguste välismaalaste sissevool Skandinaaviasse, vapustades neid seni võrdlemisi homogeense rahvastikuga maid ehk rohkem kui teisi Euroopamaid, rääkimata USA'st, mis on ju algusest peale olnud sisserändajate riik. Erandina põhjamaade seas on Soome suutnud vastava seadusandluse abiga immigrantide arvu rangelt piirata. Hiljuti avaldati siinses ajakirjanduses, et Albaania on ainus Euroopa riik, mis vähem sisserändajaid vastu võtab kui Soome. Seda väidet kinnitab ka Helsingi tänavapilt. Seejuures elab pealinnas kindlasti rohkem välismaalasi kui sisemaal . . .

Minu üliõpilaskaardil seisab, et olen „ulkomaalainen" — „välismaalane". Kust maalt pärit olen, seda ei peeta tähtsaks. Soomes vist alles püütakse harjuda mõttega, et mujal maailmas on inimesi, kes tunnevad selle (soomlaste endi sõnul) Euroopa ääremail asuva paiga vastu huvi ja tahavad siin elada. Õieti peaksin muidugi olema tänulik, et mind lihtsalt välismaalasena on klassifitseeritud. Nimelt mõiste „väliseestlane" ei mahu siin peaaegu kellelegi pähe. „Virolainen" või „eestiläinen" on ju see, kes on tulnud teiselt poolt Soome lahte. Kui aga inimene on sündinud Ühendriikides ja räägib sulaselget inglise keelt, siis on ta loomulikult ameeriklane. Ning üllatavalkombel olen mina ekssotilise, ebatsiviliseeritud, hukkaläinud ent ometi veetleva „jenkina" vähemalt noorema põlve soomlastele kergemini mõistetav kui nende hõimurahva esindajana.

Lugesin hiljuti teost, milles Gustav Suitsu soome päritoluga lesk kirjeldab oma esimesi kokkupuutumisi eestlastega. Aino Thauvon-Suits kirjutab:

„Soomlaste käsitus kõigest Eestisse puutuvast oli ääretult pinnaline. Rootsi kultuuri tunti. See oli olnud aastasadu ühinegi. Vene oma ka mõnevõrra rohkem kui eesti. . . . Aga Eesti? Nii lähedal ja nii tundmatu ja nii valesti tuntud! Eesti on olnud soome teadusmeeste huviala alates Elias Lönnrotist, kes kuude kaupa rändas ka seal rahvaluulet korjates. Nii on veel tänasel päeval peaasjalikult soome akadeemilise noorsoo ülesandeks jäänud ühendust otsida Eestiga ja eesti üliõpilastega, kelledega neil on sõprussidemeid. Aga Eesti ajalooline ja psühholoogiline tundmine laiemas ulatuses on Soomes veelgi vähene. Koolid on sellele liiga juhuslikult rõhku pannud. Selline olukord valitses Soomes aastal 1906. Ent kirjeldus võiks sama hästi pärineda aastast 1986 — selle vahega, et „idanaaber" (kui tarvitada Soomes käibel olevat eufemismi) on korraldanud soome ja eesti üliõpilaste endiste tugevate sõprussidemete katkemise, et Eestis reisiminegi muutub järjest keerulisemaks ja et Eesti ajalugu õpetatakse Soomes tänapäeval ehk veelgi pealiskaudsemalt kui enne.

Soomes elades ei lähe hetkekski meelest, et ollakse naabrid Nõukogude Liiduga. Soome juhid oma avaldustes toonitavad seda fakti teadlikult, selgesõnaliselt ja pidevalt — muidugi arusaadavail põhjusil. „Soome on rahukindlustamise suurriik", rõhutas välisminister Paavo Väyrynen oma hiljutisel Washingtoni-külaskäigul. Sama hästi võinuks ta öelda, et Soome on puhverriik — puhver, mis tahab jääda puhvriks ja mitte jagada Eesti saatust. Siiski tuleb küsida — kas on kõik need järeleandmised, mida iseseisva sisepoliitika säilitamise nimel tehakse, tõepoolest hädavajalikud? See küsimus on siin pigem moepärast esitatud, kuna minul kui Soome oludega alles vähe tutvunud inimesel parasjagu vastust ei ole.

Niisuguse esimese mulje jätab siis välismaal sündinud eestlasele Soome, see meie kauaaegne hõimumaa ja kodueestlaste praekune aken läände. (Kuivõrd ta ka pagulastele on aknaks Eestisse, see jäägu teistlaadi kirjutise teemaks.) Eestlasele on siinolek täiesti ainulaadseks elamuseks, esitades ühest küljest raskusi, millelaadseid mujal ei koge, pakkudes aga samas hüviseid ja targemakssaamise võimalusi, milleks samuti ei oleks kusagil mujal võimalust.

Talvi Laev

Toronto Kolmainu koguduse tänupüha

Möödunud kuul peeti Toronto Kolmainu Koguduse lõikuse ja tänupüha, mis pärast suveperioodi oli usu- ja koguduse elu seisukohalt märkimisväärne: Jumalateenistusest võttis osa 120 kirikulist, kellest osa oli armulaual. Külalisena Chicagost Torontos viibinud Kolmainu koguduse asutaja õp. J. Teras pidas päevakohase jutluse. Lõikust tuletasid meelde viljavihud ja teised viljad altari ees.

Õp. J. Terase jutluse aluseks oli Matteuse 13,36—43: Nii nagu inimesed külvavad head seemet ja lõikavad head saaki igapäevaseks leivaks, nii Inimese Poeg, Jeesus Kristus külvab head seemet — maailma inimesed on kui põld kuhu hea seeme on külvatud. Hea külv toimub Jumala sõna kuulutajate, misjonäride läbi ja see sõna, mis külvatud, peab kandma head vilja, nende juures, kes seda usus vastu võtavad. Selles heas seemnes on hea sõnum, et seda usus vastuvõttes inimene saab Jumalaga lepitatud. Ta ei sattu hukkamõistetute kilda, kes on nagu umbrohi, mis ära põletatakse maailma ajastu lõpul. Need aga kes usus söövad Issanda külvatud seemet, tema sõna, need on kui kuningriigi lapsed, kes paistavad kui päike oma Isa kuningriigis. Nii tänagem Jumalat vilja lõikuse eest sel aastal, kui ka taevase seemne, Jumala sõna eest, mis meid Jumalaga lepitab ja igavesse elusse juhatab.

Jumalateenistusel laulis naisansambel Robert Heinmetsa viisil: „Jumalale tänu toogem" ja K. A. Hermani „Troostilaulu".

Kirikust liiguti koosviibimiseleo kiriku saali. Pärast söögipalvet koguduse õpetaja O. Gnadenteichi poolt, ütles koguduse esimees E. Lepik mõned tervitus-sõnad. Seejärel oli kõne õp. J. Teraselt ja ansambel laulis meeldivalt H. Kaljuste „ Kallis kodu", Jüri Mandre „Kohtamine" ja kaks Soome rahvaviisi „Toomed on järve rannalla" ja „Kojutulek". Nii hääleline kooskõla kui ka ühtlane riietus jättis meeldiva mulje. Neile avaldati kiitust tugeva aplausiga. Laulude õpetaja ja juhataja on pr. Vaike Melts. Klaveril saatis lauljaid hr. G. Iltal.

Koosviibimine oli perekondlik ja rõõmsameelne.

Vaja
MAJAABILIST
üksikule naisele 2—3 päeva nädalas. Aeg ja tasu kokkuleppel. Eesti Maja lähedal. Hel. tel. **698-4360** pärast kella 6.

Nr. 93
AINUK
1065 STEELES AVE.
NORTH YORK, ONT.
M2R 2S9
Omanik LINDA SEPP
Avatud 7 päeva nädal
ROYAL
REAL ESTAT
325 MOO
ESINDAJ
MAI SAA
Tel. kontoris 4
kodus 7
Ajalooline kogu
„EESTLAS
513 lk., millest in
Hind nägusas köit
Postiteelsed tellimised
2 Jocelyn Cresc., D
444 5173.
Tshekid kirjutada Ka
Teos on müügil ka
TAMISKOMITEE ka
Külastag
Suur valik —
★ Kleidid ★
★ Seelikud ★
kostüümid ja m
kombinatsioon
Nimi
Aadress
Palun saata jõuluking
taks. Lisan $
Kinkija nimi ja aadress

AINUKE EESTI LILLEÄRI

AARDVARK

736-1170
Kodus 223-0201

1065 STEELES AVE. W.
NORTH YORK, ONT.
M2R 2S9

AARDVARK FLORIST LTD

Omanik LINDA SEPP
Avatud 7 päeva nädalas. Lillede koju viimine.

ROYAL LEPAGE

REAL ESTATE SERVICES LTD., BROKER
325 MOORE AVENUE, TORONTO

ESINDAJA

MAI SAARNA

Tel. kontoris 424-4900
kodus 751-1296

Ajalooline koguteos — sobiv kink pühadeks ja tähtpäevadeks

„EESTLASED KANADAS II"

513 lk., millest ingliskeelseid resumeid 87 lk. (I ja II).

Hind nägusas köites $29.00. Saatekulu Kanadas $1.50, välismaadele $4.00

Postiteelsed tellimised saata: „Eestlased Kanadas" c/o E. Kuris, 2 Jocelyn Cresc., DON MILLS, Ont., M3B 1A2. Telefon 444 5173.
Tshekid kirjutada Kanada Eestlaste Ajaloo Komisjoni nimele.
Teos on müügil ka „VABA EESTLASE" talituses ja ABISTAMISKOMITEE kaupluses.

Külastage meie valmisriideäri

Annel's Shoppe

4162 Kingston Rd.
(Overture Rd. nurgal)
Scarboro, Ont. M1E 2M4
Tel. 283-4284

Suur valik — uued sügis- ja talvemoed

★ Kleidid ★ Pluusid
★ Seelikud ★ Püksid
kostüümid ja mitmesugused kombinatsioonid

Avatud:
esmasp.-kolmap. 10—6
neljap., reedel 10—9
laup. 9.30—5

PARIM JÕULUKINK

TELLIMISKUPONG:

Nimi _____

Aadress _____

_____

Palun saata jõulukingina VABA EESTLANE 1 aastaks/½ aastaks. Lisan $ _____. Hinnad lk. 3

Kinkija nimi ja aadress:

_____

_____

_____

Eesti õppetooli . . .

(Algus lk. 1)

Vahepeal serveeriti banketitoidud. Muuseas oli menüül ka metspüümunad (vegetable terrine with quail egg!) Ülejäänud õhtusöök oli küpsetatud vasikaliha, ka pool-prantsuse, pool-inglise keelse nimetusega (roast fricandeau of veal forestiere), magustoiduks shokolaadipuding maasikatega. Banketi juurde serveeriti punast ja valget veini.

Kui kord kohvi juurde jõudis, siis võttis sõna dr. Parming, kandes ette oma huvitava esmaloengu (sellest teisal). Oh jaa, enne veel loeti ette posti teel saadetud tervitused paljude nii balti päritolu kui ka eesti soost professorite poolt, keda oli kokku 30, ülikoolidest üle terve maailma. Ning lõppsõna, ütles Toronto ülikooli rektor dr. Joan Foley, kes teatas, et tema on pärit Austraaliast ja ta sooviks ka oma maale Toronto ülikooli juures õppetooli. Kuid neil ei ole selleks raha. Ta arvas, et ehk saaks „Foresters" austraalia õllemargi pealt, mis Kanadas nüüd populaarne paistab olevat, pisut lõivu — siis oleks fondiraha varsti käes!

Meie artikliga lisatud võtmekujutus oli Toronto Ülikooli menüükaardil ja see olevat Tartu Ülikooli rektori sümbol selle kõrgkooli algaastail seitsmeteistkümnendal sajandil. See võtmekuju on nüüd valitud ka Toronto Ülikooli Eesti Õppetooli sümboliks.

Gooti stiilis dekoreeritud banketihall, kus kõikide kuulsate maailma ülikoolide vapid paneelitud seinu ilustavad, oli võimsaks tagapõhjaks Õppetooli avamisele. Loodame, et selleks nähtud vaev ja mure ning kõik need head soovid ka tublit vilja kannavad!

(Dr. Tõnu Parming'u loengu eestikeelne tõlge ilmub kokkuvõtlikult meie lehe järgmises numbris. Toimetaja).

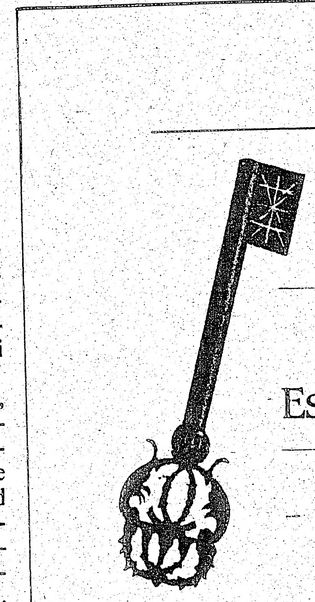

Inaugural Lecture

Chair of Estonian Studies

University of Toronto

Great Hall, Hart House

Saturday, December 6, 1986

Telegramm USA presidendile

EKN saatis hiljuti Valgesse Majasse telegrammi, mille teksti siin eestikeelses tõlkes ära toome:

„Härra president!

Me palume, et Te kasutaks oma mõjuvõimu Karl Linnas'e deporteerimiskäsu, mida me peame ebamoraalseks, tühistamiseks. Härra Linnasele ei ole osaks saanud õiglane kohtukäik, talle ei lubatud ta kodanikeõigusi mis USA põhiseadusega on kõigile kodanikele garanteeritud ja isegi ta inimõigusi, mis on garanteeritud igale kohtualusele, on rikutud või ignoreeritud. Seepärast kutsume me teid üles, seda õigluse pilkena näivat protsessi peatama ja hr. Linnase deporteerimiskäsku tühistama.

Eestlaste Kesknõukogu Kanadas

Spiooniskandaal Britannias

Sotsiaal-demokraatliku partei esindaja, endine Briti siseminister David Owen nõudis, et parlament nimetaks ametisse erikomisjoni Briti kuulsa „salateenistuse" järele valvamiseks. „Igal teisel demokraatlikul maal valvab parlament salateenistuste tegevust," ütles ta, „kuid meie omad teevad, mis nad tahavad." Teatavasti jaguneb Briti salateenistus kaheks — MI5 tegeleb sisemaisse vastuluurega ja MI6, mille olemasolu ametlikult üldse ei tunnistata, välismaise spionaazhiga.

Asja on akuutseks teinud Austraalias toimuv kohtuprotsess, kus Briti valitsus püüab takistada ühe endise MI 5 agendi, Peter Wright'i memuaaride avaldamist. Oma raamatus nimetab Wright endist Briti MI 5 ülemat sir Roger Hollis't Nõukogude Liidu agendiks. Hollis on nüüd surnud, kuid Wright nimetab teda paljastatud spioonide Blunt'i, Philby, McLeani ja Burgessi kaastööliseks ja nn. „Cambridge grupi" liikmeks.

Lilleäri Torontos vajab

äriteenijat

Inglise keele oskus vajalik. Informatsiooniks helistada 466-1502 — küsida INTA

VAIPADE & MÖÖBLI PUHASTUS

SEINAST-SEINA JA LAHTISED

ERIK LOKBIK — 447-9834

TÄHELEPANU!

ÄRI AVATUD JÕULUNÄDALAL:
esmasp., 22., teisip., 23. ja kolmap., 24. dets.
SULETUD: 25—29. dets. (viimane kaasa arvatud)
AVATUD: 30. ja 31. dets.
SULETUD: 1. jaan.—12. jaan.
AVATUD 13. jaan. 1987

PAGARI- JA KONDIITRISAADUSED, DELIKATESSID, SHOKOLAADID JA MAIUSTUSED

Suur valik kala- ja lihasaadusi ja juuste.
Tordid pidulikkudeks sündmusteks.
80-istmeline kohvik.

N
W E
S
200 AUTO PARKIMINE
DENISON AVE.
AUGUSTA AVE.
484 QUEEN ST. W.
SPADINA
H. Rooneem's BAKERY LTD.
BATHURST
484 Queen St. W.
Toronto, Ontario M5V 2B2
366-1205 366-3619
LAKESHORE BLVD.
GARDINER EXPRESS

Veel Balti riikide anastamise küsimusest

EKN esitas Kanada välisministeeriumile arupärimise

On hiljuti tõusnud küsimus, kas Kanada nüüd tunnustab Balti riikide okupeerimist N. Liidu poolt, sest ametlikel paberitel ja isikut-tõendavatel dokumentidel on nüüd baltlaste sünnikohad mitte enam Eesti, Läti ja Leedu vaid Nõukogude Liit. Reet Malvet-Gilday juhtum Kanada saatkonnas Londonis on toonud sellele probleemile erilist tähelepanu.

Saades kuulda pr. Malvet-Gilday olukorrast, pördus Eestlaste Kesknõukogu Kanadas välisministeeriumi poole, küsides selgitust. Samaaegselt võeti abiks üks kohalik ajakirjanik „Globe & Mail" ajalehe juures, kes tundis asja vastu huvi. Kahe peale saadi lõpuks Kanada välisministeeriumilt järgnev ametlik seletus.

Kui välisministeeriumi raamatupidamine mõne aasta cest raalistati, siis võeti kasutusele Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni (UN'i) poolt sanktsioneeritud riikide nimekiri, kus igale riigile on antud kolmetäheline kood. Sellega on näiteks Ühendriigid — USA, Kanada — CAN, N. Liit — USR jne. Kuna aga Eestil, Lätil ja Leedul ei ole iseseisvat esindajat UN'is, siis neile kolmele riigile kolme-tähelist koodi ei antud, vaid peeti neid N. Liidu osariikideks. Sellega, Eesti, Läti ja Leedu kood, UN'i mõiste järele, on USR.

Nüüd siis need, kes raalisüsteemi kohandasid Kanada välisministeeriumile, kasutasid seda UN'i nimekirja. Lühidalt, ütleb välisministeerium, on puht-bürokraatiaga tegemist ja mitte põhilise seisukoha muutmisega. Välisministeerium kinnitab, et kui kodaniku sünnikohaks on Eesti, Läti või Leedu, siis näiteks passi uuendamisel tuleb sellel isikul kohapeal nõuda riigiametnikult, et kirjutatakse passi Estonia, Latvia või Lithuania, vaatamata sellele, et raal näitab tema sünnikohta USR.

Selline on välisministeeriumi seletus, mis kõlab loogiliselt kui uskuda, et bürokraatias üldsegi loogikat kehtib. Aga asjal on paar konksu juures. Esiteks, kogemused näitavad, et lihtne sooviavaldus ametnikule, et passile kirjutada õiget sünnikohta ei olegi alati nii lihtne. Riigiametnikku sundida ignoreerima seda, mis raal talle ütleb, on ilmselt omaette kunst. Palumisest ja nutmisest ei ole küllalt. Tuleb julgelt ja kindlalt nõuda õige sünnikoha sisse kirjutamist.

Teiseks konksuks on see: Nähtavasti on tulnud nurisemisi Kanada saatkonnast Stokholmis, et igal suvel on neil terve rida baltlasi kes soovivad oma kodumaid külastada, aga N. Liit on ühel või teisel põhjusel, vahest et nii sama nöökida, keeldunud sisscpääsu andmast kuna nende pass näitab sünnikohana N. Liidu silmis mitte-eksisteerivaid riike. Neile isikuile on öeldud, et korraldage oma pass ära ja saate sisse. Siis on saba Kanada konsulaadi ukse taga ja tahetakse uut passi, kus sünnikohaks on märgitud USSR. See olukord tekitab arusaadavalt Ottawas segadusi.

Lohutuseks kõige selle peale on Kanada valitsuse kinnitus, et nemad ei ole mitte muutnud oma seisukohti Balti riikide annekteerimise „de jure" mitte-tunnustamise suhtes. Mõnedel teistel ei ole niigi palju õigusi. Näiteks, neid itaallasi, kes on sündinud Itaalia kirde-nurgas peetakse nüüd põlisteks jugoslaavlasteks, kuna Kanada tunnustab selle maatüki annekteerimist Jugoslaavia poolt peale Teist Maailmasõda. Neil isikutel on passil isegi kodulinna nimed muudetud.

Eestlaste Kesknõukogu Kanadas

Toimetaja märkus: Hiljuti teatas Kanada valitsus, et soovikorral ei märgitagi passi kodaniku sünnikohta.

Inimõiguste-päev ...

(Algus lk. 1)

saatis keegi USA maanaine Rochesteri lähedalt siinsetele eestlastele kirja, kus ta kinnitas ballooni ja kaardi leidmist ning vangile jõulutervituse saatmist. Ta kirjutas ka, et kaardilt-leitud info äratas ta huvi balti rahvaste küsimuse vastu ja ta on nüüd sellega lähemalt tutvunud.

Mustad balloonid pidid märkima süümevange, kuna kollased olid mõeldud meenutamaks Tshernobõli sunniviisilisele puhastustöö-aktsioonile saadetud inimesi Baltimaadelt.

Toronto suurpäevaleht „The Toronto Star" tõi ära artikli ja pildi — artiklis öeldi, et osalejaid olnud umbes paarsada ja balloone 2000, kuna meie lehe andmeil oli osalejaid umbes kaks korda nii palju, kuid balloone veidi vähem.

Aga eestlasi olnud vähevõitu, umbes 30 ümber, paljud neist organisatsioonide esindajad. Juri Shymko, konservatiivne parlamendi-liige kes alati baltlaste (ja ka ainult eestlaste) demonstratsioonidele ja tähtpäevadele välja ilmub, pidas ägeda kõne, kutsudes baltlasi üles oma võitlust jätkama. Ta nimetas, et N. Liidus on tuhandeid laagreid ja igas laagris tuhandeid vange, samal ajal kui sealsed võimud eitavad nende olemasolu. Shymko lisas, et paljudes laagrites on korraldatud protestidemonstratsioone ja näljastreike, et tähistada Inimõigustepäeva.

Vihmavarje hoidev inimhulk Nathan Phillips'i platsil, on ka näha mõningaid plakateid.

LAHKUS MEIE UNUSTAMATA KALLIS EMA, VANAEMA, VANA-VANAEMA JA TÄDI

KATA TOIGER

Sündinud 10. oktoobril 1886 Vändras
Surnud 7. detsembril 1986 Windsoris, N.S.

Mälestavad sügavas leinas

tütar LAINE, pojad ENDEL ja ILMAR
tütrepoeg TIIT KOPPEL perekonnaga
tütretütar HELVE BELL perekonnaga
pojatütar VALVE ALATALU perekonnaga
pojatütar VIRVE GEORGESON perekonnaga
pojapoeg ANDRES TOIGER
õepoeg LEMBIT RAITARE perekonnaga

Vaike Marida Purga

sündinud 30. mail 1913
surnud 22. novembril 1986

Teda leinab

EELK TORONTO VANA ANDRESE KOGUDUS

Leinateenistus teisip., 16. dets. 1986. a. kell 7.30 õ. Toronto Vana Andrese kirikus.
Ärasaatmine kirikust Mt. Pleasanti kabelisse kolmap., 17. dets. 1986 a. kell 10 hommikul.

SINAIDA NEEME'T

mälestavad

220 Oak St. maja eestlased:

ELISABET HAUSBERG
LEONIDA HÄRMATARE
ANETTE MÄNNIK
GERTA KRUUSI
VASSILI MÄGI

Leinateateid

Tallinnas suri novembris Minda Vahter, neiuna Schönberg, sündinud 6. juulil 1913 Tallinnas.

Rootsis Stokholmis suri 3. novembril Elmar Nerep, sündinud 13. juunil 1899 Järva-Peetril.

Rootsis Mölndalis suri 29. oktoobril Otto Alas, sündinud 16. juunil 1904 Eestis.

Rootsis Uppsalas suri 22. oktoobril Erik Usen, sündinud 19. novembril 1900 Sangastes.

KATUSETÖÖD
uued ja parandamine.
Soome ehitajad
Veli Salminen 492-1351
Metro licence 2422

JOANN SAARNIIDU
MAALID MÜÜGIL
567 Roehampton Ave.
Tel. 488-5895

RAAMATUPIDAJAD

JOHN E. SOOSAR
C. A.
Chartered Accountant
181 University Ave., Ste. 1202
Toronto, Ont. M5H 3M7
Tel. 864-0099

KÕIKIDEKS KINDLUSTUSTEKS
H. LATER & CO. Ltd.
INSURANCE BROKERS
1482 Bathurst St., 4 kord
(Bathurst—St. Clair)
Telefon kontoris 653-7815 ja 653-7816

Eduard Tobreluts 75

Eduard Tobreluts sündis 2 oktoobril 1911. a. Võrumaal luomaniku pojana. Algharidu sai Eduard Rosma, Peri ja Põ algkoolis, kust siirdus õppi Tartu Tehnika Gümnaasiumi Tartu Õhtukolledzhi. Kaitsev teenistuses oli ta Sidepataljo Tallinnas, kus lõpetas õppeko panii raadioklassi nooremall vitserina. Eesti Vabariigi Poli teenistusse võeti ta vastu 1. j nuaril 1936. a. ja teenis Ta linna I politseijaoskonnas.

Vabal ajal harrastas Edu muusikalist tegevust mängi trompetit puhkpillide orkestr ja lauldes laulukoorides. kuulus „Vanemuise" teatri m sikaosakonna segakoori, T Ülikooli Kiriku oratooriumik ri, mis kandis nime „Can Domino", ja Politsei Meesko

Tartus olles abiellus Ed Tobreluts Linda Visse'ga, ke tema armsaks ja hoolitse eluseltsiliseks olnud siiani. on kaks last — poeg Mihk tütar Mary-Ann.

Sõja keerises kodumaalt kunult viis neid nende tee samaale, kus nad pärast lõppu peatusid Geislingeni p nikelaagris Baieris. Seal j Eduard oma muusikaharra lauldes sealsetes eesti koor muuhulgas sealses Eesti M laulu Seltsis.

Kanadasse asusid Eduar Linda 1948. aastal ja hak siin uut elu rajama esialgul tööl olles Kitcheneri piirko Elades hiljem Kitcheneri l asus Eduard juhatama Kitc ri Eesti Segakoori, mille seks võib lugeda 1949. aast vembrit. Kooris laulis 2 mest. Koor esines raadios a., selletõttu võib lugeda koori esimeseks, kes eesti laulu Kanadas tõi laiema p ette. Tol ajal 40-ne aastas hena puistas Eduard To kogu oma nakatava e Kitcheneri Eesti Segakoori tamisele, mis kulmineeru tusliku kontserdiga esin 11. mail 1951. a. Kitchen 19. mail 1951. a. Toronto kontsertidel esines juubil solistina ja meeskvarteti k sus. 1954. aasta näeb me bilari juhatamas Toronto Segakoori, mis siis oli 46-l line. Kanada eestlaste e laulupeol 1956. a. juhatas ma koori 52 lauljaga. T Eesti Segakoor andis 11. ruaril 1956. a. iseseisva k di tema juhatamisel, kus 56 lauljat. 1957. aasta näeb sama koori 73-liik na.

1959. aastal oli juubila valt tegev EELK Peetri K se segakoori „Cantate D loomisel.

Meie juubilar on tunt vaimustava ja sütitava meie kooride peres ja p nüüd juba küllaltki kõr on ta juhatamas Eesti K gakoori ja ühtlasi ka abi hiks Toronto Eesti Mee Eduard Tobreluts on loo koorimuusikat, millest palad on leidnud tee

Eduard Tobreluts 75

Eduard Tobreluts sündis 26. oktoobril 1911. a. Võrumaal taluomaniku pojana. Alghariduse sai Eduard Rosma, Peri ja Põlva algkoolis, kust siirdus õppima Tartu Tehnika Gümnaasiumi ja Tartu Õhtukolledzhi. Kaitseväeteenistuses oli ta Sidepataljonis Tallinnas, kus lõpetas õppekompanii raadioklassi nooremallohvitserina. Eesti Vabariigi Politsei teenistusse võeti ta vastu 1. jaanuaril 1936. a. ja teenis Tartu linna I politseijaoskonnas.

Vabal ajal harrastas Eduard muusikalist tegevust mängides trompetit puhkpillide orkestrites ja lauldes laulukoorides. Ta kuulus „Vanemuise" teatri muusikaosakonna segakoori, Tartu Ülikooli Kiriku oratooriumikoori, mis kandis nime „Cantate Domino", ja Politsei Meeskoori.

Tartus olles abiellus Eduard Tobreluts Linda Visse'ga, kes on tema armsaks ja hoolitsevaks eluseltsiliseks olnud siiani. Neil on kaks last — poeg Mihkel ja tütar Mary-Ann.

Sõja keerises kodumaalt lahkunult viis neid nende tee Saksamaale, kus nad pärast sõja lõppu peatusid Geislingeni põgenikelaagris Baieris. Seal jätkas Eduard oma muusikaharrastust lauldes sealsetes eesti koorides, muuhulgas sealses Eesti Meeslaulu Seltsis.

Kanadasse asusid Eduard ja Linda 1948. aastal ja hakkasid siin uut elu rajama esialgul talutööl olles Kitcheneri piirkonnas. Elades hiljem Kitcheneri linnas asus Eduard juhatama Kitcheneri Eesti Segakoori, mille alguseks võib lugeda 1949. aasta novembrit. Kooris laulis 24 inimest. Koor esines raadios 1950. a., selletõttu võib lugeda seda koori esimeseks, kes eesti koorilaulu Kanadas tõi laiema publiku ette. Tol ajal 40-ne aastase mehena puistas Eduard Tobreluts kogu oma nakatava energia Kitcheneri Eesti Segakoori juhatamisele, mis kulmineerus ulatusliku kontserdiga esinemises 11. mail 1951. a. Kitcheneris ja 19. mail 1951. a. Torontos. Neil kontsertidel esines juubilar ka solistina ja meeskvarteti koosseisus. 1954. aasta näeb meie juubilari juhatamas Toronto Eesti Segakoori, mis siis oli 46-liikmeline. Kanada eestlaste esimesel laulupeol 1956. a. juhatas ta sama koori 52 lauljaga. Toronto Eesti Segakoor andis 11. veebruaril 1956. a. iseseisva kontserdi tema juhatamisel, kus laulis 56 lauljat. 1957. aasta kevad näeb sama koori 73-liikmelisena.

1959. aastal oli juubilar kandvalt tegev EELK Peetri Koguduse segakoori „Cantate Domino" loomisel.

Meie juubilar on tuntud oma vaimustava ja sütitava olekuga meie kooride peres ja praegugi nüüd juba küllaltki kõrges eas on ta juhatamas Eesti Kodu Segakoori ja ühtlasi ka abikoorijuhiks Toronto Eesti Meeskooris. Eduard Tobreluts on loonud ka koorimuusikat, millest vähesed palad on leidnud tee kooride kontsertlavadele. Toronto Eesti Meeskoor on kannud paaril korral ette tema loodud vaimuliku „Küürie".

Eduard Tobreluts'u sõbrad tervitavad teda ja soovivad talle jätkuvat tarmukust, hoolt ja armastust kauni koorimuusika kunsti vallas ja palju rõõmsaid loomingu- ja koorilauluaastaid meie keskel.

Heikki Paara

ADVOKAADID

ADO PARK, Q.C.
HETHERINGTON, FALLIS
&
PARK
Advokaadid-notarid
365 Bay St., Suite 401. 363-4451
Õhtuti 782-0485 või 447-2017

Tõnu Toome, B.A.Sc., LL.B.
TOOME & PEASE
Advokaadid-notarid
Yorkdale Place, 1 Yorkdale Road, Suite 207
Toronto, Ont. M6A 3A1
Telefon 785-5550
kodus 762-2367

TOOMAS ÕUNAPUU
B.A., B.P.E., LL.B.
ADVOKAAT — NOTAR
129 John Street,
Toronto, Ont. M5V 2E2
Telefon 597-1714

ENN ALLAN KUUSKNE
B.M., LL.B.
ADVOKAAT — NOTAR
Uus aadress: BELL, TEMPLE,
SUITE 1401, 7 KING ST. E.
TORONTO, ONT. M5C 1A6
TEL. 365-1442

KIRIKUD

EELK PEETRI KOGUDUS
817 Mt. Pleasant Rd. Toronto
Ont. M4P 2L1
Praost Andres Taul. Tel. 483-4103
Tel. kiriku kantseleis 483-5847
Õpetaja Edgar Heinsoo
Tel. kodus 283-9387,
kirikus 483-6848
Organist dr. Roman Toi

III ADVENT — JUMALATEENISTUS pühapäeval, 14. detsembril kell 11 hommikul. Teenib õp. A. Taul. Pühapäevakool. Leerieelsed. Leeritund.

Kohe pärast jumalateenistust all ruumides KOGUDUSE JÕULUPUU — ettekandeid lastelt, jõuluvana, kohvilaud. Kõik kutsutud!

IV ADVENT — JUMALATEENISTUS pühapäeval, 21. detsembril kell 11 hommikul. Teenib õp. E. Heinsoo. Cantate Domino dr. R. Toi juhatusel esitab jõululaule.

INGLISKEELNE JÕULUJUMALATEENISTUS ja JÕULU-KOOSVIIBIMINE 21. detsembril kell 3 p.l.

JÕULUÕHTU JUMALATEENISTUSED 24. detsembril kell 12 päeval, kell 4 p.l. ja kell 6 õhtul.

EESTIKEELSED JÕULUKAARDID müügil kiriku juures.

ÕPETAJATE KÕNETUNNID: Õp. A. Taul kolmapäeva hommikuti kl. 9.30—12 päeval, neljapäeva õhtuti kl. 6—8. Õp. E. Heinsoo: esmaspäeviti, teisipäeviti ja neljapäeviti kl. 10 h. —4 p.l.

KANTSELEITUNNID teisipäeviti kl. 10 h.—6 õ. ja neljapäeviti kl. 12—3 päeval.

Eesti Sihtkapital Kanadas

Annetused, testamendi-pärandused ja mälestusfondid on tulumaksuvabad. Suunake oma annetused noortele ja teistele eesti organisatsioonidele

Eesti Sihtkapital Kanadas

kaudu tulumaksuvaba kviitungi saamiseks. — Eesti Maja, 958 Broadview Ave., Toronto, Ont. M4K 2R6

Lätí äri
DOWNTOWN WOOLS ARTS & CRAFTS
Aadress: ARCADE BUILDING — Tel. 368-5011
Sissekäik: 74 Victoria St. (1. tän. Yonge'st idapool ja 1 tän. Queen'ist lõunapool) Postiaadress: 137 Yonge St., „Shopping Mall", Toronto M5C 2A5
Rikkalikus valikus imporditud lõngu igaks otstarbeks. Haapsalu rätiku lõng. Linaseid materjale. Kanvas ja paljud muud. SKANDINAAVIAST HUVITAVAID MATERJALE KÄSITÖÖKS MUSTRIGA. Tasuta õpetamine ja nõuanne. Külastage meid. Soodsad hinnad.
Avatud: esmasp.—reedeni 9.30—6, laup. 9.30—4.

OLD MILL TAILORS
7 RIVERVIEW GARDENS, TORONTO
(1 plokk läänepool Jane'i, Bloori lähedal)
TEL. 769-9535
DAAMIDELE ja HÄRRADELE ÕMBLEMINE TELLIMISTE JÄRGI
RUDY SCHNEIDER

EESTI KULLASSEPATÖÖKODA
- ☐ Kõrgekvaliteediga ehted ja kalliskivid hulgimüügi hindadega.
- ☐ Valik teemantsõrmuseid, kuldkette, käevõrusid, kaelaehteid jne.
- ☐ Kavandame ka ehteid teie kividest või kullast.
- ☐ Parandame ehteid.
- ☐ Palume kindlasti ette helistada!

ANVIL JEWELLERY LTD.
211 Yonge St., Toronto, Ont. M5B 1M4
Telefon 864-9752

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

	Maksab Kanadas:	Väljaspool Kanadat:
Aastas	$60.—	$80.—
Poolaastas	$34.—	$44.—
Veerandaastas	$18.—	$23.—

TELLIMINE I KLASSI POSTIGA (kiripostiga):
KANADAS:
Aastas $111.—, poolaastas $60.— ja veerandaastas $31.—
USA-s:
Aastas $115.—, poolaastas $62.— ja veerandaastas $32.—
VÄLJASPOOL KANADAT LENNUPOSTIGA:
Aastas $140.—, poolaastas $75.— ja veerandaastas $40.—
Aadressi muudatus $1.—. Üksiknumbri hind 70 centi
Pangatshekk või rahakaart kirjutada
FREE ESTONIAN PUBLISHERS nimele.

Eestlaste poolt eelistatud ja traditsiooniliseks kujunenud
MATUSEMAJA
Matusemaja on üle 115. aasta teeninud Metropolitan Torontot sama perekonna poolt väljakujunenud traditsioonidega. Moderniseeritud avarad ruumid, kvalifitseeritud personal ja küllaldaselt parkimiseruumi.
Väärikas teenimine
ROSAR-MORRISON FUNERAL HOMES LTD.
T. L. MORRISON — Funeral Director
467 Sherbourne St., Toronto, Ont. M4X 1K5
Telefon 924-1408

Tellimine saata
VABA EESTLANE
1955 Leslie St., Don Mills, Ont. M3B 2M3
Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavaline / kiripostiga alates ..... 19..... Tellimise katteks lisan $..... siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).
Nimi: .....
Aadress: .....
.....
.....

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Neljapäeval, 11. detsembril 1986 — Thursday, December 11, 1986

TEADAANNE

TORONTO EESTI ÜHISPANK on pühadeperioodil avatud järgmiselt:

esmaspäeval, 22. dets. avatud 10—3
teisipäeval, 23. dets. 10—3 ja 5.30—8.00 õ.

JÕULULAUPÄEVAL, 24. dets.
on pank avatud 9—1,
25. ja 26. dets. on suletud.

esmasp., 29. dets. avatud 10—3
teisip., 30. dets. avatud 10—3 ja 5.30—8.00 õ.

VANA-AASTAL, 31. dets.
on avatud 9—1.

Suletud 1. jaanuaril 1987.
Avatud 2. jaanuaril 1987

Jussi veste

Jussi jõulujutt

Minu tuttav rääkis järgmise Loo: Temale oli üks hästi-haritud ja teadusliku kraadiga eestlane rääkinud, et see vanem sugupõlv ei oska eesti keelt ega eestlust üldse hoida, vaid hävitab mõlemad, kui eesti keele rääkijad ja umbkeelsed lapsed üksteisest nii suure hirmuga eemale hoitakse. Temal olevat kindel retsept, kuidas eesti keelt ja sellega ka eestlust hoida ja säilitada.

Lihtsalt pandagu eestlased ja umbkeelsed eesti lapsed ühte patta, tehtagu parasjagu tuld ja segatagu kulbiga ikka korrapäraselt ringi; nii koos elavad umbkeelsed lapsed eesti keele kiiremini ja ka pärivad eestluse.

Mina olen päris kindel, et sellest ühisest pajast ei ole umbkeelsetel kasu ega kahju; kahju saavad ainult need patriootilised vanemad ja nende lapsed, kes seal pajas koos istuvad, sest pika aja jooksul saavad neist „jeestlased".

Kui mina selle kuuldu üle tõsiselt mõtlema hakkasin, siis tuli meelde 1912. a. jõululugu: Soe talu pererahvas oli meid jõululaupäeva õhtul enda poole kutsunud, mis mind eriti rõõmustas, sest seal elasid minu koolivend ja -õde.

Enne Soe talu oli mäe otsas Loku talu, ka seal elas üks minu kooliõde. Palusin vanemaid, et läheksime ka Loku tallu, millega vanemad nõustusid.

Tuppa astudes leidsime juba jõulupõhud põrandal ja kuulsime vorstide särisemist keriselt, aga peale tüdruku ei olnud pererahvast kedagi toas. Küsimise peale, kus pererahvas on, kostis tüdruk, et perepoeg Jaan olevat õdedega Pugu tallu baptismi-usu tundi läinud ja peremees olevat sealaudas. Et minu kodukülas vanasti pruugiks oli jõululaupäeva õhtul lapsi, kes eesti keelt lugema ei tahtnud õppida (koolis valitses sel ajal vene keel), pooleks tunniks sealauta vangi panna, sellepärast küsisin tüdrukult, mispärast peremees sealauta pandi ja kes teda sinna pani? Kas ehk perenaine? Minu arusaamatust kuuldes puhkes tüdruk naerma ja ütles, et keegi ei ole peremeest sealauta pannud, vaid ta läks sinna vabatahtlikult. Perenaine viibivat praegu lammaste laudas.

Seda kuuldes tõttasin siis kohe peremeest otsima ja leidsin ta üles, kui ta parajasti sugusigade laudast nuumsigade lauta oli minemas ja neile pangetäie sooja õlleraba pühadekingituseks kaasa viis.

Peremees oli alles hiljuti endistele nuumsigadele veel ühe aastase orika setu velle käest juurde ostnud. Uuele harjasloomale õlleraba künasse kallates küsib peremees orikalt, kas temale söök ja jook ka uuel kohal maitseb ja kas ta varsti rammusaks läheb, nagu Soe talu siga, kes oma 25 leisikat kaalus ja peremehele jõuluks 75 rubla kõlisevat metalli sisse tõi. Ja näe, siga räägib vastu. — Eestis oskasid ka loomad jõulu ajal eesti keelt.

„Ei, paikene," kostab siga, „rammuvõtmisest pole niipea juttugi! Tahad, et ma kord 25 leisikat pean kaaluma, siis pead minuga hoopis teisiti peale hakkama!

Juba sellega, et minusugust siga üleüldse ostsid, oled suure vea teinud. Niisugust tõugu, nagu mina, ei osta enesele keegi mõistlik peremees. Ainult setud armastavad meid. Ahvena-laadi õhukese seljaga, pikkade jämedate harjastega, kõrgete kurejalgadega ja pika peaga sead on päris toidunuhtlejad ja see, kes niisugust peab, ostab ehk nuumab, on päris narr. Pikad jalad, suur pea ja jämedad harjased ei too midagi sisse, aga nende kasvamine tarvitab toitu ja toit maksab raha. Sead, kes nuumale pannakse, peavad hoopis teist moodi olema. Inglased on sellepoolest kaugele ette jõudnud ja seatõud soetanud, kes nuumamiseks nagu loodud on. Need näevad välja kui pikerguseд rullid, pea on väikene ja jalad nii lühikesed, et nendega pikemat teed ei suuda ära käia, kui pesast söögikünani. Vaata peremees! Need on sead, kes ruttu rammu võtavad, palju liha annavad ja raha sisse toovad. Siiski ei maksa sul mitte just puhastverd inglissigu pidada; ei ole soovitav ka Eesti- ja inglise segaverelisi pidada. Kõige paremad ja olukorrale sündsamad on ikkagi puht eesti sead, kui arvestada sündmuste käiguga!"

Need olid ühe targa sea sõnad. Tema õpetuse üle peaks mõtlema!

RISTSÕNA NR. 1326

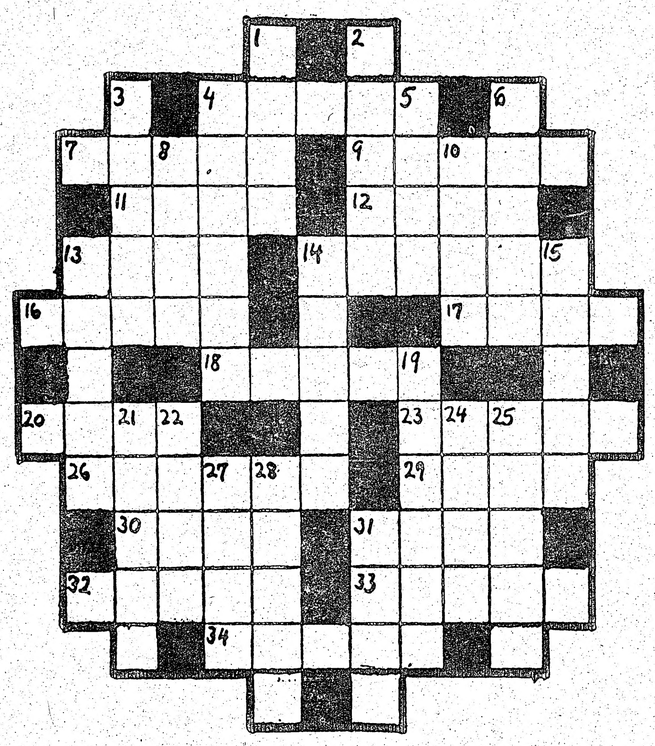

Põikread: 4. Kino- või lavatäht, 7. Teen soojaks, 9. Mehe hüüdnimi, 11. . . . äär — eesti tõstesportlane, olümpia-medalimees ja maailmarekordi püstitaja 1930-ndatel aastatel, 12. Laeva kõige alumine osa, 13. Juuakse siin maal palju, 14. Meremees, 16. Veendumus, 17. Tükid tervest, 18. Loos, 20. Äranägemine, heaksarvamine, 23. Annetab, 26. R. Straussi ooper, 29. A. Hindrey teos, 30. Vilets magamisase, 31. Lännik, 32. Riik Aafrikas, inglisepärases kirjaviisis, 33. Teatud küpsis, 34. Vilets, armetu.

Püstread: 1. Tulemägi Euroopas, 2. Antakse töö eest, 3. Võetakse tihti väike laps, 4. Laegas, 5. Sadamaeelne ankrukoht, 6. Ahnus, 8. Kala, 10. Moodsa kunsti meister, 13. Pahatahtlikkus, 14. USA osariik vastu Kanadat, 15. Sotsialismimaades äride uste juures, 19. Muusikariist, 21. Eluaastate hulk, 22. Piirkonnad, 24. Päri, ühel meelel, 25. . . . marmortahvlil — A. Kivika teos, 27. Sadamalinn Põhja-Aafrikas, 28. Sugulane, 31. Esimese mõrva ohver.

RISTSÕNA NR. 1325 LAHENDUS

Põikread: 1. Arusaadavad, 10. Elu ja armastus, 12. Bbb, 13. Mae, 14. Aelema, 15. Piraat, 18. Ira, 19. Aavasaksa, 21. Os, 22. Epp, 23. Aj, 24. Ikestus, 26. Issak, 29. Mitte, 30. Katu, 31. Do, 32. Viisud, 34. Iisates, 36. Saad, 37. Kkkk, 38. Rst, 40. Aa, 41. Aseri, 43. Aun, 45. Start, 46. Ervin.

Püstread: 1. Albert Kivikas, 2. Rubla, 3. Sammaste, 4. Aaaaa, 5. Are, 6. Dm, 7. Aanispitsi, 8. Atsakas, 9. Du, 10. Ebainimlik, 11. Sata, 16. Ra, 17. Asjad, 20. Veskisse, 21. Ostjak, 25. Et, 27. Suusk, 28. Kordon, 32. Verst, 33. Dalai, 35. Skat, 39. Tre, 42. Ir, 44. Un.

VALVEARST NÄDALALÕPUL

13. ja 14. detsembril
dr. J. Marley, tel. 921-7777

20. ja 21. detsembril
dr. T. Maimets, tel. 469-1322

24., 25. ja 26. detsembril
dr. R. Pahapill, tel. 921-7777

27. ja 28. dets.
dr. A. Rebane, tel. 461-6383

Sündmuste kalender

☆ Laupäeval, 13. dets. kell 8 õ. Sümfoonia-kontsert 720 Midland Ave., Midland Collegiate. Kaastegevad Cathedral Buffs Sümfoonia Orkester ja Estonia Koor. Juhatavad C. Poole ja R. Toi.

☆ Laupäeval, 13. dets. kell 9.30 h. Eesti Majas T.E.S. Lasteaia jõulupuu.

☆ Pühapäeval, 14. dets. kell 2 p.l. Eesti Majas T.E.S. Täienduskooli jõulupuu.

☆ Neljapäeval, 18. dets. kell 2 p.l. Eesti Majas Pensionäride Klubi jõulukoosviibimine.

☆ Reedel, 19. dets. kell 8 õ. Tartu College'is Akadeemilise Kodu CAPRICORNUS.

☆ Kolmapäeval, 31. dets. algusega kell 7 õ. Eesti Majas A/S Eesti Maja Torontos uusaasta vastuvõtuball.

THE FINNISH PLACE

5463 Yonge St. Willowdale — Finchi lähedal
Telefon 222-7575

JÕULUD ON LÄHEDAL! Kui lähete tegema jõuluoste, siis külastage esimeseks meid.
Meil on kvaliteetsed kaubad. ☆ MADE IN FINLAND ☆
Klaaskaubad, ehted, küünlad, küünlajalad, laudlinad, servietid, heliplaadid, jõuludekoratsioonid, roostevabast potid, pannid, kandikud ja vaagnad ☆ Daamide ja härrade tossutuhvlid ja saapad.
Delikatesse ja pagarisaadusi (Rooneeme ja Parkway Bakery)
TELLIMISED JÕULUSINGILE, -VORSTILE JA MUULE ANDA VARAKULT
Avatud alates detsembris iga päev 9-9, laup. 9-5, jõululaup. 8-2